

جهنگى خاچپه رستان و

بانگه شهى

رزگار كردنى ئافرهت

نووسىنى دكتور

سفر الحوالم

وه رگيرانى

سه لآح ستار

چاپى يه كه م

۱۴۲۷ - ۲۰۰۷

پيدا چوونه وه نووسىنى

پيشه كى و ناماده كوردنى بو چاپ

مه لآ نه حمه دى شه ريعه

به ناوی خوی به خشنده و میهره بان

پیشه کی

سو پاس و ستایشی بی پایان و نه پراوه، هه می شه و به رده و ام بو په روه ردگاری بوونه و هرو خاوه نی ته و اوی به هره کان، سه لات و سه لام له سه ر گیانی پاک و بیگه رد و پیروزی موحه ممه دی کوپی عه بدوللای هاشمی پیغه مبه ری ئیسلام، سه لامی خوا له هه موو شوین که وتوانی ئەم دینه پیروزی بیگه رده.

کاتی که په روه ردگار یه که م په گه زی نی رینه ی ئاده میزادی له په یکه ری ئاده م دا دروست کردو گیانی به به ردا کرد، ئاده م (سه لامی خوی لی بی) له یه که م هه نگاوی ژیانیدا بو ی ده رکه وت که به بی هاوسه رو په گه زی به رامبه ر ژیانی به رده و ام نابی ئەگه ر هه زار سالی ش ته مه نی هه بی، کاتی که خوا به ئاده می سه لماند به بی په گه زی میینه ژیانی له ده سته چی و وه چاخ کوپرو دواپراو ده بی ت، ئینجا هاوسه ری گونجاوی بو خولقاندو ئاده می ش (سه لامی خوی لی بی) به بینینی هاوسه ره که ی که یفخوش بوو، دل ی له کوستی غه ری بی رزگار بوو. له و کاته وه ئا فره تان بوونه دایکی سه رجه م پیغه مبه ران و زانایان و پیاوچا کان

تەواۋى ئادەمىزادەكان، بوونە كارخانەى بەرھەمھېئانى ئادەمىزاد، خۋاى پەرۋەردگار ئەو رېزە گەورەى لىگرت و ئەو پلە بەرزەى پىبەخشى، سورەتى قورئانى بە ناوہوہ کرد، كە رۇژانە مليۇنەھا موسلمان دەخوئىننەوہو سەدان ھەزار موسلمان لە بەريان کردوہو لە سنگياندا دەى پارىزن، رېزو پلەى داىكايەتى پىبەخشى كە رېز لىگرتنى و خزمەتکردنى و گوپرايەلى کردنى راستەوخو لە دواى پەرستى خودايە، ئافرەتى کردە ئايەت و نىشانەى دەسەلاتى خوئى، ھەرچون ئاسمانەكان و زەوى و ئەستىرەو مانگو خورو شاخ و داخى کردە نىشانەى دەسەلاتى خوئى. بەلكو زور لەوانەش بالاترو گەورەتر ناوى ئافرەتان بووہ سورەتى قورئان، كە ھەمىشەو ھەرگىزا و ھەرگىز ھەر دەمىنئەوہو تاكە پىتئىكى لە ناو ناچى و دەستكارى ناكرى.

بوونەوہر بە تەواۋى كەھكەشان و خورو مانگو ئەستىرەو زەوى و دەرياو شاخ و چياكان لە ناودەچن و تىكدەچن، بەلام سورەتى (النساء) ھەرۋەكو خوئ دەمىنئەوہو لە ھەموو بوونەوہر بەھىزترەو تاكە پىتئىكى ناژاكى.

پيغەمبەرى خوا دەفەرموئىت: "الدنيا متاع وخير متاعها المرأة الصالحة". واتە: جىھان ھەمووى بەھرەو ماىھى خوشگوزەرانىھ چاكتىرىن بەھرە ماىھى خوشگوزەرانى بىت ئافرەتى چاكتە. ھەرۋەھا دەفەرموئىت بۇنى خوشو ئافرەتم لە تەواوى دونىاي ئىۋە پىخۇشتە.

لە ئىسلامدا ئافرەتان داىكى ھەر دوو رەگەزى نىرو مېيەو داىكى تەواوى پىغەمبەرانو ناودارانو زانايانو دانايانو چاكتەخوزانوسەردارى گەلانن.

ئافرەتان ماىھى خوشبەختىو سەرۋەرى ژيانى دونىايو دوارۇژنو گەۋرەترىن بەھرەى بەھەشتن. لە نوخشەو پىشەنگى بەھرەكانى بەھەشتە خوا باسى ئافرەتى كردو، چونكە ھەموو بەھرەكان بەبى ھاوبەشى ژيانو بەبى چاكتىرىن خوشترىن سەنگىنترىن بەھرەى ژيانى دونىا چىژو لە زەتيان نىھ. ئەگەر بەھرەكانى بەھەشت بەگول و گولزارو دارو درەختو كانى و ئاو ناو براون، ئافرەتانى بەھەشت بە خۇرىو دورپو ياقوتو گەۋھەرو تەلای ناو سەدەف ناوبراون.

كۇتا ۋەسىيەتو ئامۇژگارى پىغەمبەر (سەلاتو سەلامى خوى لە سەر بىت) بەر لە دونىا دەرچونى دەربارەى نوپۇژو ئافرەت بوو.

ئەمەش باسكرا دلۆپىكە لە دەريا. بۆيە دوژمنانى ئىسلام ھەركات ويستىيتيان موسلمانان لە خىشتەبەرنو لە بەرنامەكەيان دووريان خەنەو، لە رېگەى ئافرەتەو پىلانيان گىپراوھو دەستيان وەشاندوھ. ئەگەر ورد بىنەو يەكەم ھەنگاوى دوژمنكارى شەيتان لە رېگەى ئادەم و ھەواو بوو، كە سزاكەى سفوورى پووتبونەو بوو "فبەت لەما سؤاتەما". عەورەت و شەرميان دەرکەوت، كاتى بىفەرمانى خويان كرد.

بە درىزايى ميژوو دوژمنانى خواو دىنە ئاسمانىيەكان ئافرەتيان كردۆتە نىشانەو تىرى ژەھراوى خويان ئاراستە كردوھ، بەردەوام لە ھەولدا بوون، كە ئافرەت بكەنە كالايەكى ھەرزانبەھاو دەستاودەستى پىبكرى و لە جىھانى خىانەت و بە دەرەشتى و داگىركارىدا ھەرزان فرۆشى بكەن. يەككىيان دەلى بە سەر موسلماناندا زال ناين ھەتا سەرپوشى سەرى ئافرەتەكانيان لى نەكەينەوھو لە قورئانى نەئالينين. ئەوى تريان دەلى قوتابخانەيەكى تىكەل لە ھەزاران تۆپ و تەيارە كارىگەرترە بۆ رووخاندنى ئوممەتى موخەممەد.

دوژمنانى مروفايەتى ھەول ئەدەن ئافرەتان بىنرخ و بىرژو بىكەسايەتى بن و وەكو پەرداخ و پىكى ئارەق

خواردنەۋە ھەر كاتەى بە دەستى سەرخۇشىكى مەست و
 بىئاگاۋ بېھەستەۋە بن و ھەموو ئەۋەى مرۇقاىەتياى بى له
 خىشتەبەرن ھەتا گەنج و جەۋان و لاون پېشپركىي شاجۋاى
 جىھانى و نىۋدەۋلەتى و ناۋچەيى و ھۆزۈ گەل و حىزىبىان
 بۇ دەكەنەۋە بەرگ و پۇشاكىيان پى تاقى دەكەنەۋە،
 وىنەيان لە سابون و جلو بەرگ و كەلوپەلى ناۋمال و پىلاۋو
 ناۋكەف و گۆرەۋى و پۇشاكى ژىرەۋە و قۆرى و پىالە و
 مەسىنە و كوتالەۋە ھەلدەۋاسن و مەلەۋانگەى تىكەل و
 ھەلپەركى و كۆرى و گۆرانى بىژانى پى جۇش ئەدەن و
 مەست و سەرخۇش و بېھۇشى دەكەن، خۇشى و
 خەلكىشى پى لە خىشتە دەبەن و شانۇگەرى و چىرۇكى
 فلىمى سىنەمايى و بەرەلایى و بەدپەۋشتى و بېرەۋشتى و
 پروت و ئازەلبازارى پىدەردەكەن، دواترىش كە پەكى
 كەوت، يان توۋشى كەم ئەندامى، يان پىرى، يان نەخۇشى
 بوو، ھەر ناشى ناسن و بە پولىكى قەلبىش نايانەۋى و
 دەبى لە پەنا دىۋارىكدا، يان لە خەلۋەتگای پىراندا، يان
 ژورىكى بىنازو بىكەسدا تالاۋى كۆتايى ژيانى بە
 سەربەرىت كام ژيانە ئەو ژيانەى خىانەتى پى لەبەرى
 ئادەمىزادو ھاۋنىشتىمانى و نەۋەى دۋارۋژىش كردوۋە.

ئەو ژيانەى پرى كىرووہ لە نەخۆشى و مىكروبو و دەردو پەتاو ئايدزو سەدان و ھەزاران نەخۆشى كوشندەو سەرھەتان دەردى دريژخايەن و بىچارەسەرى كىرۆتە خەلاتى ئەو مروققانەى ھاوبەشى ژيانى بوون لەسەر گووى ئەم زەويە لە جىي سود پىگەياندن.

ئەو لەشفرۆشى و شەرەف فرۆشپەى ئەنجامەكەى ئەو ھەموو كوشتارە بى ژمارەيەيە كە بە مليۆنەھا مليۆن مەزەندە ناكريين چەند مليۆن منالى بى تاوان توشى ئايدزو نەخۆشى كوشندەو دريژ خايەن و بى چارەسەر بوون، چەند مليۆن ژن و پياو لە گەنج و پير توشى ئەو دەردو نەخۆشپانە ھاتوون و مەرگ بەئاوات دەخوازن و ھەرچى شك دەبەن دەيدەنە يەك دەرزى زەھرو، كە خويانى پىئاسودە دەكەن.

بەرھەمى ئەو بەرەلايى و بەدەرەوشتپە ئەو ھەموو خۆ كوژى و خەلك كوژى و بىبەزەيى و دلرەقيەيە، كە بەرازو دىرندە بىزى لى دەكەن، لە ئەنجامى دووركەوتنەوھى ئافرەتە لە رەوشت و داب و نەريت و كىردارو رەفتارى دىنە ئاسمانىيەكان و لە پىشەنگى ھەموويانەوھ دىنى ئىسلام. ئافرەتيان لە مال ھىنايەدەر بەناوى كارکردن، بەناوى خاوەندارىەتى بەناوى ئازادى و سەربەستى و يەكسانى لە

ژيړ ناوې پزگار كردن له كوټې ميړدو هاوسهرو خيژان و
كومالگه و دين و پرهوشت و داب و نهریتی مروقانه.

هه تا له ريگه ی نافرته وه كوشنده ترين گورزيان له
ته واوی مروقايه تی وه شاندا.

مروقخوره كان نافرته تيان كرده چه کی دستيان و له
ريگه ی نه وانه وه ته واوی مروقايه تيان ته نانه ت خوشيان
خسته ناو زه لكاوی كويړه وهری و تالوی ژيانيان
پيچه شتن و دواتر هر نه و نافرته تانه شيان خسته ناو
كلپه ی نه و ناگره وه، كه به دهستی خويان پييان
داگيرساند بوون، وه كو تيلا ی كابراكه شه پر كه ی پيكر دو له
دوايشدا تيلا كه شی خسته ناو ناگره كه وه و سوتاندى.

له كو تايدا ده ليم نه گهر نافرته تانی جيهان چاك په روره ده
بكرين هه موو دونيا چاك ده بيت به پر استی ريزو ناستی
هه موو گه ليك به ناستی نافرته تانه كانی ديارى ده كريت.

احمد صالح

ناسراو به مه لا نه حمه دی شه ريعه

پيشنويژ له مزگه وتی نه زمه ر له سليمانی.

پوختەى ئەم بابەتە :

بەپراستى ئافرەت كۆلەكەى پتەوى كۆمەلگايە،
پايەيەكى سەرەككايە لە دروستكردن و پتەوكردنى
بنەماكانيدا، دايك قوتابخانەيەكەو نەوى دەستپاك و
ئەمىن و جواميّر بۆ نەتەوئەكەى پەرورەدە دەكات،
پەرورەدەكەرى نەوئەكەى كە پلەو پايەو شان و شكۆى
ئوممەتەكەى بەرز دەكاتەو.

جا كاتّيك دوژمنانى خواو دوژمنانى دىنەكەى
ئەمەيانزانى - لەبەر بېتواناييان لە لەناوبردنى موسلمانان
لە بواری سەربازييدا - هەموو هەول و كۆششيان خستەكار
بۆ فاسيدبوون و لەباربردنى كۆمەلگەى موسلمان، ئەويش
بە خراپكردنى ئافرەتان، بانگەشەيان كرد كە دەبييت
ئافرەتان لە مال بپۆنە دەرەو بۆ سەركار، واز لە
پەرورەدە و قوتابخانەى مالهو بپنن، ئيتر ئەوى
نەيانتوانى بەشيۆوى سەربازى تييدا سەرکەوتووبن
لەویدا سەرکەوتنيان بەدەستهيئاو لەناو مالهكانى
خۆماندا تەلەيان نايەوو ئافرەتانى موسلمانيان لە مال
هيئاىە دەرەوو لەكارى سروشتى خويانيان كردن.

۱. پیلان و فرت و فیلی کافران دژی موسلمان په یره ویکی نه گورو
هه میسه بییه .

خوای گه وره ده فهرموویت: "وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا
النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ" (البقرة: ۱۲۰). هه روها
ده فهرموویت: "وَلَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن
دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا" (البقرة: ۲۱۷). هه روها
ده فهرموویت: "وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ
سَوَاءً" (النساء: ۸۹). نه م ئایه تانه به پرونی ده ری
ده خه ن که دژایه تی خاوه نانی کتیب (أهل الكتاب)
گویره که په رستانی جووله که، خاچپه رستانی گاوری؟،
دژایه تیکردنی دو پرووه کانی خوین خزان دوته ناو نه م
نوممه ته و له ناو هه ناوی نه م نوممه ته دان، به لام له دل هه و
له گه لیانن و پشتگیریان ده کهن، به لگه نه ویسته و
هه رکه سیک له گه ل قورنانی پیروزی سوننه تی پیغه مبه ردا
ناشنایی هه بیته په ی پیده بات و لای شاراوه نابیته .

نه م دژایه تیه رقت و دژوارو تاوانکاریه ش سرچاوه که ی
شهیتانی نه فره تلیکراوه که هه میسه پالیان پیوه ده نیته و
پشتی دؤستانی خوئی ده گریته، پالنه ریان ه بو
دژایه تیکردنی هه ق، هه میسه دژو پیچه وانیه به هه ق و
راستی، هه رچه نده نه هلی هه ق بیئاگاش بن لییان و چاو

لە دژايە تىكردنى ناهەق و نارەوا بېۋەش، ئەوانە گوييان لەو ە نىە ەمىشە لە نەخشە و كارى بەردەوامى خوياندان، كۆششيان بېۋەچانە بۆ لەناوېردن و رېشە كېشكردنى ئەم ئايىنە ە شوېنكە وتوانى، شەيتان و بەردەستەكانى ەندىكيان نىگا بۆ ئەوى تريان دەكەن و لە كۆمەكى يەكدان بۆ چركەساتىكېش بېت واز لە دژايە تىكردن و فرت و فىل ناهېن دژ بە ئايىنە ە ەلكرانى، ەرچىەك لە تواناياندا بېت لە ەكار بەكارى دېن و دەىخەنە خزمەت ئەم مەبەستەيانە ە.

لە گەورە ترىنى ئەو فىل و تەلەكانەش ئەو ە بوو كە بەرامبەر پېغەمبەرى ئىسلام (ﷺ) كرديان كە لە سەرەتاي ئەم بانگەوازە ە تووشى ەت و خستيانە رېى، ئەو ە بوو ەاوبەش دانەران و جوولەكە پالېشت و يارمە تىدەرى يەكتريان كرد لە دژى، شەو و پۇژيان خستبوو ە سەرىەك تاكو پووناكى ئەم ئايىنە خامۇش بكەن و لەناوى بەرن، پاشان گاورەكان و فارس و پۇمەكانىش ەتەرىزە ە، ەموويان بە گشتىي يارمە تىدەرى يەكتر بوون بۆ كوژاندە ەوى پووناكى و دەرىپە راندن و لەبارېردنى بانگەوازي ئىسلام ە ەر لە بېشكەدا پېش ئەو ە بېتە ەيزىكى گەورە ە لە بن

نەھاتوو، پاشانىش نەوھ لە دوای نەوھ شوینکەوتوانی
 ناهەق ھەمیشە و بەردەوام لە ھەولدا بوون بۆ فاسیدو
 خراپکردنی ئەم ئوممەتەو ویل کردنی لەم ئایینە پیروۆز
 گەورەییە، ململانیی نیوان کوفرو باوەر، ھەق و ناهەق،
 راستی و ناراستی، ھەمیشە بەردەوامە و ھەتا بەرپابوونی
 قیامت درێژەى ھەییەو کۆتایی نایەت، تاكو لەپیش
 ھاتنی قیامتدا لە ژیر ھەشتا ئالادا پۆمەکان ھیرش
 دەکنە سەرمان و غەزوومان دەکن، کە لە ژیر ھەر
 ئالایە کدا ھەشتا ھەزار کۆدەبنەوھ.

جەنگی نیوان ھەق و ناهەق ھەر بەردەوامە تاكو ئەو
 کاتەى خوا فەرمان دەدات و زەوی و ئەوھى لەسەرپەتی
 دەبیاتەوھ، ئەم جەنگە لە رابووردودا شیۆھى
 بەرھنگار بوونەوھو پیکدادانی سەربازی لەخوگرتبوو،
 دوژمنانی خوا لە سەرھتادا گومانیان وابوو کە ئەم
 ئوممەتە پروودا و دیاردەییەکی میژووییەو بە ھەر شەو
 گۆرەشەییەك تەواو دەبییت و لەناو دەچیت، حالی ئەمیش
 وەك حالی گەل و نەتەوھو ژیارەکانی رابروودوھو
 ماوہییەكەو کپ دەبییتەوھو دەپوکییتەوھ، بەلام راستی و
 حەقیقەتی ھەرە گەورە کە لە ئاستیا واقیان و پراما تووشی
 نەھامەتی کردن بەردەوامی و ھەمیشەیی ئەم ئایینە

بوو، که خوا خۆی که فاله تی پاراستن و له ناو نه چوونی کردوو، زالبوونی به سههر هه موو ئایینه کاندای به لگه نه ویسته، هه رچه ند بیباوه ران پیشیان ناخوش بی، ئەمهش وای لیکردن بیر له هۆکارو شیوازیکی تر بکه نه وه و پهیره ویکی تر بگرنه بهر بو دژایه تی و ریشه کی شکردنی.

له گه ل ئەوه دا که ئەم جهنگه له هیچ پروویه کیه وه کۆتایی پینه هاتوو وه هیشتا هه ر بهرده وامه، به لام یه که م نه خشه و پلانی راسته قینه ی جهنگ و له شکرکی شیه بو سههر ئیسلام، ئەوه بوو که لویسی هه وته م نووسی، ئەو سههر کرده خاچه رسته ی که پاشای فه رنه سا بوو، سههر کرده ی هیزی خاچه رستان بوو دژی جیهانی ئیسلامی ئەو کاته، له گه ل هیزی له بن نه هاتوو له چه ک و جهنگاوه ر و که لوه پهل بی ژماره، به لام به خراپترین شیوه رووخوا شکستی هینا و خوشی به دیلیی که وته دهستی موسلمانان، ئیتر لیروه وه له به ندیخانه که یه وه زور به وردی بیری له وه ده کرده وه که نهینی هیزی موسلمانان له چیدا یه؟، بوچی له هه موو به ره و پروبه پروبوونه وه یه کی سه ربازییدا ده یبه نه وه و هیزی به رامبه ریشیان ده شکین؟ چ هیزی که پال به مانه وه ده نیی به مشیوه یه به نگن و گیان

بەخت بىكەن؟ پاش بىر كىردىنە ۋە لىكۆلېنە ۋە زۆر گەيشتە
ئە ۋە دەرەنجام ۋە قەناعەتە ۋە ھۆى سەرەكى ھىزوتوانا ۋە
سەرکە ۋە تىيان پابەندىبۇون ۋە ۋابەستە ۋە موسلمانە كانە بە
ئايىنە كە يانە ۋە .

ئىتر لىرە ۋە لوىسى ھە ۋە تەم كە ۋە تە نووسىنى
ياداشتە كانى، كە كورتە ۋە پوختە كە ۋە ئە ۋە ھىە، بۇ
لە نا ۋە بىردنى موسلمانان ۋە سەرکە ۋە تەن بە سەرياندا پىۋىستە
نا ۋە خۇيان بىر ۋە خىنرىت ۋە لە نا ۋە ۋە دا كارىان تىبكرىت،
لە نا ۋە ھە نا ۋە خۇياندا دوزمىيان بۇ پەيدا بىكەن ۋە پوزيان
لە خۇيان بۇ دروست بىكەن، ئە ۋە ۋىش بە دوورخستە ۋە ھىان
لە ئايىنە كە يان، ئايىنە كە يان لە ۋاقىعى ژيانىان
بىچىرىت، ھىچ پە ۋە ندىيە كى بە ژيانە ۋە نە مىنىت،
ئە ۋە سا گە لىكى بىدىن ۋە بىھىزو تۋانا دەبن ۋە زۆر بە ئاسانى
دە تۋانىن زال ۋە سەرکە ۋە تۋو بىن بە سەرياندا....

لە راستىدا ئە ۋە درۋزىنە فىلبازە پىكابووى، ھۆى
سەرکە ۋە تەنى موسلمانان پابەندىبۇونىانە بە
ئايىنە كە يانە ۋە، ۋەك (أبوالدرداء) خۋاى لى پازى بىت
دە فەرموۋىت: "ألا عمل صالح قبل الغزو فأنكم إنما
تنصرون بأعمالكم". ۋە تە: ۋە رىابن كىردە ۋە ھى باش پىش
جەنگ ۋە ھىرش بىردن، چۈنكە بە راستى ئىۋە تەنھا بە

كردەو ەكانتەن سەردەكەون. ەروەك عومەر (خوایى پازى بىت) بە سەدى كۆرى ئەبى وەقاس دەلەت: "إتق الله ومن معك من المسلمين، فإنما ينصر المسلمون بمعصية عدوهم وبطاعتهم له، فإذا استوينا نحن وهم في المعصية كان الفضل لهم علينا في القوة". واتە: خۆتو ئەو مسولمانانەى لەگەلتان لە خوا بترسن، چونكە بە راستى موسلمانان تەنھا بە گوپرايەلى خواو سەرىپچى دوژمنەكانيان لە ەفرمانى خوا سەردەكەون، جا ئەگەر ئىمە و ئەوان لە تاواندا يەكسان بووين، ئەوكاتە لە ەيزو بازودا لە ئىمە بە ەيزترن و ئەوان سەردەكەون.

با سەدەو پووداوەكان بەجى بىلەن و پابووردو واز لىبىلەن، بىنە سەر ئەمروى خۆمان و بزەنن چۆن پاسپاردەى ئەو سەركردە خاچپەرستە بوگەلەكەى خۆى كرد ەاتۆتە دى و سەرانى خاچپەرستانى نوى لەسەر نەخشەو پىلانەكانى كاردەكەن، كە خۆى لەو ەيرش و داگىركردنە ئىستىعمارىيەدا دەبىنەتەو كە جىهانى ئىسلامى تووشى ەاتوو، لە ەموو ئاستەكان و بوارەكان بەرپۆەيەو پىادە دەكرىت.

ئەو تەوەرەنەى جەنگى كافرانى دژ بە موسلمانانى لەسەر دەخولەتەو. ئەگەر وىستمان ئەو تەوەرە

سەرەکییانه بخهینه پروو که جهنگ و دژایه تی دوژمنانی
له سەر راگیراوه دهتوانین بیانکهین به سی به شهوه:
تهوه ره یه کهم

جیا کردنه وهی شه ریعت له حوکم و فه رمانه وایی، واته
لابردنی شه ریعت و به رنامه ی خوا له حوکم کردن و
فه رمانه وایی کردن له ئیش و کاری نیو موسلمانان، تا کو
لیروه فه رمانی خویان بده نه دهستی تا غووت و به رنامه
دانراوه کان و از له شه ریعتی خوا بینن، جا کاتیکیش
ئه وه یان کرد ئه وه گه وره ترین تایبه تمه ندی و جیا کارییان
له دهست دهن، ئیتر ئه و کاته هر بیرو راو فه رمان و
دهستووریکی نه فامیی بیته زوو وهر ده گیریته و بازاری بو
خوش ده بیته، چونکه وه که سیکی نه خوشی لیدی که
به رگری نه مابیت و هر میکرو بیکی بیته لاشه یه وه توانای
دهر کردنی نامینیته و کاری خوی ده کات، کومه لگه ی
موسلمانیش ئه گه ر هاتوو به رنامه و شه ریعتی خوا
حوکمی نه کرد، ئه و کات هر یاساو دهستوورو
فه رمانیکی نه فامی بیته، لای ئاسان ده بیته.

تهوه ره ی دووه م

لیکتران و هه لوه شانده وه ی کومه لگای موسلمانان و
فاسید کردن و خراپوونی له ریخی خراپ کردنی

ئافرىقە تانەۋە، پەرۋەردەكەرۋ بەخىۋىكەرى نەۋەكان،
پەرژىنى مال و پارىزەرى مندالەكان؟، جا كاتىك ئافرىقە
خراب بوو ئىتر كۆمەل خراب دەبىيت و شىرازەى
تىك دەچىت.

تەۋەرى سىيەم

پماندن و لەناوبردنى زمانى عەرەبى، بەھىنانە ناۋەۋەى
شىۋە زاراۋەى ناۋخۆيى و كردنىان بە بەدىلىك بۇ زمانى
قورئان، تاكو موسلمانەكان چىژى قورئان نەكەن و تىيى
نەكەن و نەزانن باس لەچى دەكات، تاكو نەگەپىنەۋە
بىئاگاۋ سەرگەردان بن لە ماناكانى.

لەسەر ئەم سى تەۋەرە گىرنگە لە كۆنەۋە تا ئەمپۇش
جەنگيان بەردەۋامە و ئەۋ نەخشەى كىشاۋيانەۋ پىادەى
دەكەن، جا ئەۋەى لىرەدا مەبەستى بابەتەكى ئىمەيە،
تەۋەرى دوۋەمە، كە پەيوەندى بە مەسەلەى ئافرىقە تانەۋە
ھەيە.

بابزانين پەھەندى ئەم پىلانە لەسەر ئافرىقە تانى موسلمان
چىيە؟.

پیلانی سەر ئافرهتانی موسلمان.. دەسپیکیکی میژوویی

وهك ئاماژەمان پێدا ئوممەتی ئیسلامی تووشی هیڕشی خاچپەرستی بوو، ئەو خاچپەرستانە ی که هیچ سیفات و رەوشتیکی مرۆیی و مەردایەتی وایان نەبوو لە ئاستی ئاژەل بەرزیا ن بکاتەوه، سەرەتا موسلمانان سەریان سوورما، کاتی بینیان وا ئەمانە ئافرهتەکانی خۆیان لەگەڵدایە و پروت و ناپۆشتەن، گەوادی و بی ئابرووی وایان لی بینین که لە هیچ گەل و ئوممەتیکی دیکەدا وینە ی نەبووه.

خاچپەرستەکان لە هەلمەتی یەکه میاندا هەم لە پروی سەربازییەوه شکستخواردوو زەلیل و سەرشۆر بوون، هەم لەملاشەوه بوونە جیی تانە و گالتە ی موسلمانان که چۆن ئەمان لە پروی ئەخلاق و رەوشتەوه لە خوار ئاستی مرۆقەو هەن و خۆیان و خیزانەکانیان دەخەنە پیش و جوانیان دەکەن و دەیانرازی ننهوه، بەلام ئەوه ی پروی دا ئەوه بوو که دوای چەند سەدە یەکه هەلمەتیکی خاچپەرستی تر - ئەوه ی که ناو دەبریت بە هەلمەتی ناپلیۆن پۆناپارت - لە سەدە ی نویدا دەستی پیکرد، زۆریک لە نووسەر و دانەرەکان ئەوانە ی که میشکیان بە بیروهرزی ئەو هەلمەتە جۆش دراوه ئەمه بە سەرەتای

مىژۋى نوئى لە قەلەم دەدەن، لە كاتىكدا دەتوانىن بلىين
 كە سەرەتاي مىژۋى نويمان لەگەل بانگەوازي شىخ
 موخەممەدى كۆرى عەبدولوهاب دەستى پىكردەوہو
 ئەوہ سەرەتاي راستەقىنەى سەدەى نوئىيە.

ئەوہى گىرنگە سەبارەت بەو ھەلمەتە بىزانىن ئەوہىيە كە
 لەگەل خۆيدا پرووتى و بەرەلایى و گەوادى بى ئابروىيى و
 دارمان و تىكشكانى ھىنا، بەلام تىپروانىنى موسلمانەكان
 ئەمجارەو دواى چەند سەدەيەك جىاواز بوو لە
 ھەلمەتەكانى پىشووتر، بەشىوہى سەرسامى و واق
 وپمانەوہ سەيرىيان دەكردن كە ئەمانە ھاتوون و ژيارو
 شارستانى نوئىيان لەگەل خۆيان ھىناوہ، سەرسام بوون
 لەو نامىرو ھۆكارە ماددىانەى لەگەل خۆيان ھىناويانن،
 ئەمە وای لىكردن بىئاگابن لەو بەرەللايى و دارمانە
 ئەخلاقىيەى بلاويان دەكردەوہو كۆمەلگاي موسلمانىيان پى
 فاسىد كردو مىكروئى بىرەوشتىيان بلاوكردەوہ.

(الجبرتى) مىژۋونووس باس لەو كاتە دەكات كە چۆن
 زۆرىك لە ئافرەتانى موسلمان سەرسام بوون بەو ئافرەتە
 كافرانەى لەگەل ھەلمەتى ناپلىوئندا ھاتبوون و خۆيان و
 جل و بەرگيان بەوان چوواند.

ھەرچەندە لەگەڵ ئەوەشدا ئەم مەسەلەيە لە سەردەمى ناپليوندا بەشيوەيەكى سنووردار مایەو و تەشەنەي نەکرد، بەلام دوژمنانى ئەم ئوممەتە بەردەوام لە نەخشەو پىلانى پىسى بەردەوامن و بە وردى ھەنگاوى بۆ دەنن، لەگەڵ ھاتنى داگیركەرى ئىنگلىز بۆ مىسر ئىتر ئەم مەسەلەيە ئاراستەيەكى دىكەي وەرگرت، دەسەلاتدارى ئەو كاتەي ئىنگلىز لە مىسر پىاويك بوو بە ناوى (اللورد كرومر) كرومر كەسىكى بەناوبانگە بە نەخشەو پىلانى گلاو و پوخىنەر لەسەر موسلمانان.

ئىتر لەو كاتەو مەسەلەيەك دەرکەوت و ھاتە بەرباس و قسە لىکردن كە لەو وودوا ناوئرا بە مەسەلەي ئافرەت، كاتىك نووسەرىكى قىبىتى نەسرانى بە ناوى (مرقص فەمى) كتیبىكى دانا لە ژىر ناوى: (ئافرەت لە پوژھەلات) دا، جا لە ھەمان كات و ساتى دەرچوونى ئەم كتیبەدا . كە بانگەشەي بەرەللايى و ئىباحىت و خودامالین و وازھىنان لە ھەموو ئەحكام و فەرمانەكانى ئىسلام دەكات – (كرومر) دەسەلاتدارى ئەو كاتەي مىسر لە يەككە لە سألونەكانى ئافرەتاندە كە خانمىك سەرپەرشتى دەکرد بە نھىنى كارى دەکرد و بە مەبەستى نەخشەدارشتن بۆ ئەم كارە كۆبوونەو ھەيەكى ساز دەدا، ئەم سألونە تەنھا بەناو

سالۇنى ئافرىتان بوو، ئەگىنا لە ناوہوہدا كۆمەلەئىكى زۆر لە پېشەوايانى ھزرو كەسانى خاوەن ئاراستەى پوژئاواى تىدا كۆدەبوونەوہو بىرورايان دەگۆرپىيەوہ، ئىنجا لەم سالۇنەدا بىرۆكەيەكى تر لە داىكبوو، چونكە ئەم كىتپە لەبرى ئەوہى نووسەرەكەى كابرايەكى نەسرانى بوو نەيتوانى پەيامى خۆى بە تەواوى بگەيەنئىت و ئەو نەخشەيەى بوى دارىژرابوو ئەنجامى بدات، لەبەرئەوہ موسلمانەكانىش بە سرووشتى خويان باوہرو متمانەيان بە نەسرانىيەكان نىيە، لەبەرئەوہ دەبى ھەول بەدرىت موسلمانىك ھەلسىت بەم كارە، ئىتر لىرەوہ نووسەرىكى بەناو موسلمان و بە ناوہرۆك دووروو كە ناوى قاسم ئەمىن بوو ھەلسا بە نووسىنى كىتپى (پزگاركردى ئافرىت) ئەويش يارمەتىدا لەسەر ئەمە – ھەرەك مىژووى سەلمىنراو . يەككە لەوانەى ئەم نادىە مىواندارى دەكردى و سەريان لى دەدا، شىخ موحەممەد عەبدەو كەسانى تر بون، يارمەتيان دا لەسەر بلاوكردىنەوہى بىرۆكەكانى، خۆى لە خودى خۆيدا ئەمە بە بەراورد بەوہى پاش خۆى كاريكى سادەو بچووك بوو، بەلام سەرەتايەك بوو بو پىلان و نەخشەى لەو جۆرە لە ھەموو شوين و ولاتىكدا، كە بانگەشە بوو بو ئەوہى كە: پىويست نىيە ئافرىتى

موسلمان سەرو پووخسارى داپۇشى، ئەمە باوونەرىتېكە لە فارسەكان، يان توركەكانەو ماوئەتەو، لە ئايىندا هېچ شتېكى لەو بابەتە نىيە، ئەمە پوختەى ئەو بىرۆكەيە بوو كە كتېبەكە مەبەستى بوو بىگەيەنېت.

ئىتر پاش چەند سالىك قاسم ئەمىن كتېبىكى نوئى لە ژىر ناوى (ئافرەتى نوئى) دا دەرکرد، لېرەدا بە ئاشكراو بېپەرە بە پاشكاوى راي دەگەيەنېت كە ئافرەتى موسلمان دەبى لە هەموو شتېكى ژيانىدا پرو لە پۇژئاوا بكات و لەوانەو بەرنامەى ژيانى ئاراستە بكات.

لەم كاتەشدا هەندى لە نووسەرە نەسرانىەكانى ولاتى شام، كە بە هۆى بلاوكردەنەوئە نەسرانىەت و هەول و تىكۇشانى بەردەواميان بو بلاوكردەنەوئە نەسرانىەت و پىلانى گلاويان، دەولەتى توركيىاى ئەو كاتە فشارى خستبوونە سەرو بەرەو مىسر هاتبوون، لەوئ دەستيان كرده دەرکردنى گوڤارو پۇژنامەو بوونە پالپشتىكى بەهيز بو بلاوكردەنەوئە ئەو جۆرە بىرۆكانە، ئەو بوو يەكەم پۇژنامەيان دەرچوو كە بە ئاشكرا باس لە ئافرەت و رزگارىي ئافرەتان و پۇلى ئافرەتان بكات، كە هەمووى لە ژىر دەستى ئەو نەسرانىيانە زەهرى بوگەناويان

بلاۋدە كىردەۋە، بەمشىۋەيە مەسەلەكە لە ھەموو روۋيەكەۋە نەخشەۋ پلانى بۇ كىشرا بوو.

پاشان ئىتر پۇلى مىسرى سالى (۱۹۱۹) دەرکەۋت، بە ئافرەتان وترا: ھەردەبى لەم شۆرشەدا بەشدارىيى بکەن، دەبى بەشيك بن لە ھىزى ئەم شۆرشە، ئەۋانىش چوونە دەرەۋەۋ بەشدارىيان لە خۇپىشاندانەکاندا کرد، لىرەۋە پاساۋىكى گونجاۋ و ھەلىكى زىرين درايە دەستى داگىرکەران تاكو بلىن: ئەۋەتە ئافرەتى مىسرى بەشدارە لە پرگاركردنى ولتەكەى، بەشدارە لە بەرگرى دوژمانان و دەرکردنیاندا، ئىتر بۇچى بەۋ شىۋەيە بە ستەملىكراۋى و مافخوراۋى بمىنىتەۋە؟ بۇچى لە ھەموو شتىكدا لەگەل پياۋان يەكسان نەبىت؟.

لىرەۋە خۇپىشاندانى ئافرەتان دروست بوو و ھاتەكايەۋە، لە گۆرەپانىكى گشتىيدا كۆبوونەۋە، ئەۋ كەسەش كە پىشيان كەۋت و ئەم بابەتەى گەۋرە کردو سەرى كارەكە بوو، ژنىك بوو بە ناۋى (ھدى الشعراۋى)، بالا پۆشەكەى داكەندو لە گۆرەپانەكەدا لەبەردەم خۇپىشاندەراندا سووتاندى، لە بەردەم (سەعد زەغلول)دا.

ئىتر لەو كاتەوہ - كە مېژوويەكى نزيكە - ئافرهتى
موسلمان لەچكى لادا لە پووختسارى خۆى، نەخشەو
پيلانى گلاوو لە دژى ئافرهتانو دژى خيىزاني موسلمان
دەستى پيكرىدو بەردەوامە تا ئەمپۆ، لەويۆه گەيشتە
زۆربەى شارو ولاتەكانى ديكە.

دوژمنانيش بۆيە جەختيان لەسەر ميسر كردهوہو
لەويۆه ھەنگاويان نا، چونكە ميسر پيشپرەوى
شارستانى و پۆشنپيرى جيهانى ئيسلامى بوو لەو كاتەدا،
دەيانزاني ئەگەر زال بن بەسەر ئەخلاق و پەوشتدا لەويۆه
دەتوانن بۆ ھەموو ولاتانى تىرى ئيسلامى بيگوازىنەوہ.
ئىتر پاش ئەوہى ئەم بزوتنەوانە درووستبوون و گوڤارو
رۆژنامەيان بۆ دەرکرا، كەوتنە ئەوہى كە چۆن پارتى
ئافرهتان دامەزرىنن و بەناويەوہ كاريكەن، سەرەتا كۆمەلەى
پارتىيان بەناوى ئافرهتانەوہ دروست كرد، وەك پارتى
نيوان دوونيلەكەو پارتى ئافرهتان، كۆمەلەى پارتى تىرىش،
بەلام كە زانپان ئەو جۆرە ناوانە سەرنجى خەلكى بە
خراب رائەكيشن و ئەبيتە جيگەى گومان، ناوى پارتىيان
ليكردەنەوہو كۆمەلەى ئافرهتانە (الجمعيات النسائية)يان
دروستكرد. ئەم پارتانەش لە دواييدا خزانە ناويەكيىتى
ئافرهتاني نيۆدەولەتيەوہ، لەويۆشەوہ بوونە پاشكۆى

يەككىتەكانى ئافرىقانى بەرىتانىا، يەككىك لە وەزىرە ئافرىقەتەكانى ئىنگلىز ھات بۆ مىسرو ئەو پارتانەى تەشەنە پىداو دروستى كردن و پاشانىش بە ھەموو توانايەكەوہ لە پشتيان وەستاو بلاوى كردهوہ: كە ئافرىقانى ئىنگلىز لەگەل خوشكە _ وەك دەلىت _ مىسرىيەكانىاندان، لە پىناو دەستبەركردنى ئازادى و بەرەلابوونىدا پشتيان دەگرىت.

پاشان لەگەل ھاتنى جەنگى جىھانى دووہم و ئاوابوونى خورى بەرىتانىا، خىزانەكەى (پۆزفلىت)ى سەرۆكى ئەمىرىكا ئەم كارەى گرتە دەست و بۆ خوى پالپشتى ئافرىقانى دەكردو يارمەتىي دەدان و نەخشەى بۆ دەكىشان.

ويستى خوا و ابوو كە ئەم پارتە ژنانىانە جىاوازىي و دووبەرەكىي بکەوئتە نىوانىان، چونكە ئەم پارتانە ھەرىكەيان سەر بە پارتىكى سياسىي بوون، كاتىكىش كەوتنە لە يەكتر خوئندن ھەرىكەيان ئابرووى ئەوى ترىانى دەبردو لە ناو خەلكدا پرووى ھەلدەمالى، پاشان پرون بووہوہ كە ئەمانە ھەموويان لە رپى سەفارەتەكانى ئەمىرىكاو بەرىتانىاوە پالپشتى ماددى و مەعنەوييان

دهکړیت و خیزانی (پوږفلت) ی سهرۆکی ئه مریکا ئه وکاته له پشنتی ئه و کاره وه یه .

به لام خوای گه وره هه ره شه ی له مانه کردووه به سزاو نازاری دونیا، پیش نازاری قیامه ت و ده فهرموویت: .. له وانه ی ئه م سزایه ی خوای گه وره گرتنی و توشی په ژاره و هه راسانی گه ووره هاتن، نامینه سه عید بوو، که قسه یه کی هه یه به لگه ی نه هامه تی و ئاهو سه سره تیه تی سه بارت به دهره نجامی ئه و هه موو هه ول و ته قه لایه داویانه و ده لئ: "دوای ئه و مه جدو سه ره برزییه ی دروستمان کرد، دوای ئه و گیانه خشیه ی نافرته میسری به خشی، ئه بینین ئیستا ۳۰٪ نافرته تانی زانکوکان بالاپوشن، ئه مه سه ره پای ئه اوانه ی له زانکونین و وازیان لیهیناوه، ئه م دارمانیه چیه؟ ئه م گه رانه وه نوویه بو ئه م کونه په رسته یه چیه که وا ئیستا دهستی پیکردو ته وه؟.

به راستی خوای بالاده ست راستی فهرمووه: ... خوا سزایان ئه دات و به نسکو هینان و نه زوکی نه خشه کانیا، له قیامه تیشدا سزای به ئیش و نازار چاوه پروانیه .

ئا ئه مانه که هزیان ده کردو پییان خوش بوو فاحیشه و به ره لایی له ناو باوه رداراندا بلاو بیته وه، نه خشه یان کیشاو به سه ر زور بواره کانی ئیسلامییدا

سەرکەوتتو بون، نەخشەيان بۇ ئافرىقە تانى زانكۆ و
 رۇشنىبىر كىشا تاكو چۇن لە ئايىنەكەيان دەريان بىنن،
 نەخشەيان بۇ ئافرىقە تانى لادى و شارۇچكەكان كىشا بە
 چەندەھا بەرنامە كە رىكخراوۋەكانى نەتەوۋە يەكگرتوۋەكان
 سەرپەرىشتى بكات، بە دروستكردنى چەند پارت و
 كۆمەلىك لە ناويانداۋ پاكىشانىيان بەرەو مەبەست؟،
 زالبون بەسەر شوينە گشتىي و كۆمەلايەتتەكاندا، تاكو
 لە رىيانەوۋە مەبەستى بۆگەنى خۇيان بىيكن.

لەسەر ئاستى شىعرو ديوانە شىعرييەكان نەخشەيان
 كىشا، جوانى شەرم تكىنييان بلاوكردەوۋە، بىروراي
 پىس و بۆگەن، كىتېبى پروخىنەر و بىنرخ، زۇرىك لە
 ھۆنەرەكان بابەت و مەسەلەكانى ئافرىقە تان گرتە ئەستۆ و
 ئىشارەيان دەكرد، بەنمۇنە (جەمىل زەھاوى) و وىنەي
 (رەصافى) و (ولى اليد يكن) و (الطاهر الحداد) لە تونس،
 زۇرىكى تىرىش لە شاعىرو ھۆنەرەكان كە ئەگەر ديوانەكانىيان
 بخوینىتەوۋە ئەبىنىت بەشىكى تايبەتتەيان بۇ داناوۋە
 ناويان ناوۋە: بەشى ئافرىقە تان.

پاشان كارەكە پەرى سەند، تا وای لىھات ھەندى
 شاعىرو نووسەر بىنە پىش كە پىشەيان بانگكردن و
 نووسىن بى لە سەر رووتى و بەرەللايى، پسپۇر بن لە

بلاوکردنه وهی کاری فاحیشه له ناو باوهرداراندا، له دژایه تیکردنی خواو پیغه مبهری خوادا، له تیروتوانج گرتن له شهرفو داوینی ئافرهتی ئیماندار، له ریشه کیشکردنی غیرهت و جوامیری ئافرهتان و پیاوانی موسلمان. وتیان: ههرده بئی رۆژنامهی ئافرهتان، پارتی ئافرهتانه، سهندیکی ئافرهتانه، له سههرانسهری جیهانی ئیسلامیدا دروست بکریین.

۳- مه بهستی پیلانگیڕان له دژی ئافرهتی موسلمان

مه بهستی دوژمنانی ئهم ئوممه ته له م نه خشه و پیلانانه یان لای هیچ موسلمانیک شاراو نهیه، زۆریان لی جیبه جیکردوووه و بهردهوامیش له نه خشه دان ته ماع و چاو له دویی زیاتریان ههیه.

مه بهسته کانیان له چهند خائیکدا بخهینه روو:

هه ئوه شانده وهی کۆمه لگه و پارچه پارچه کردنی

مه بهستی یه که م: لیکترازی کۆمه لگا و هه لوه شانده وه و پارچه پارچه کردنی، ئه وانه بوونی خۆیان له ویرانکردن و بهش بهشکردنی کۆمه لگا ده بیننه وه، تا کۆمه ل زیاتر په رته وازه بیته ئه وانه بنکه کانیان پارێزراوتر ده بن، توانا و ده سه لاتیان به سه ریدا زیاتر ده بیته، ههروهک یه کیك له

ۋەزىرو نووسەره كانى فەرەنسا دەلّیت: "ئەۋەى فەرەنساى لە جەزائىردا پروخاند ئافرەتى موسلمانى بالاپوش بوو، ھەردەبى پەند لەمە ۋەربگىرىن، ھەردەبى ئافرەتانىان فاسدو بىكەك بگەين - ھەموويان ئەمە قسەيانە . ئەمانە تەنانت نەخشەيان واكيشاۋە كە پاش رۇيشتن و نەمانى دەسەلاتى راستەوخويان لە ولاتانى ئىسلامييدا لە پىي ھاويرو گەراو دارو دەستەكانيانەۋە دەسەلات و بالادەستيان ژىر بە ژىريان ھەر بەردەوام بىت، ئەويش لە زور پىگەۋە كە يەككىيان ويرانكردن و ھەلۋەشانى كۆمەلگەيە، تا بتوانن لەو پىگەيەۋە لە ئاوى لىلدا مەلە بگەن ھەتا گۆرەپان بو خويان و گوى لە مشتانىان خوش بىت.

ھەلۋەشانەۋەو لىكترازانى كۆمەلگەى موسلمانىش بەۋە دەبى كاريك بگەن ئافرەت دژايەتى پياو بكات، قوتابيان دژايەتى زانكوكانىان بگەن، كرىكاران دژايەتى خاۋەن سەرمايەكان بگەن، ھەروەھا، دەسەلات دژايەتى گەل بكات، ئىتر بەمشىۋەيە كۆمەلگا ئىسلاميەكانيان پەرت و بلاوكرد تاكو بىتتە وینەيەكى تەواۋ ھاوشىۋەى كۆمەلگاكانى رۇژئاۋا.

كۆمەلگەكانى ئەوروپا شەرىعەتلىكىيان نىيە
 فەرمانزەواييان بىكات، شەرىع و ياسايەكى خىوايى نىيە
 ژيانيان رېكىبخات و ئىيش و كارەكانى خالبەند بىكات، بە
 جۆرىك دەسەلاتدار بەرپرسىيارىتى خۆى بزانيىت، بازركان
 بزانيىت چى لەسەرە و ئەركى سەرشانى چىيە، ھەرۋەھا
 كرېكارو خويندكارو ئافرەت و پىياو، ھەموو مرۇقىيەك
 بزانيىت چى بۇ ھەيە و چى لەسەرە، بەجۆرىك ئەگەر زولم و
 ستەم و دەستدرىژىيەك كرايە سەرى، بەھوكم و فەرمانى
 ئەم شەرىعە دەرەكەويىت كى ستەمكارە و كى ستەملىكارا،
 رۇژئاوا ئەمانەى نىيە و شەرىع و بەرنامەيەكى خىوايى نىيە
 ھەموو كەس بگرىتەو، مافى ھەموانى تىدا دەستەبەر
 بىت، ئەمە تايبەتمەندى ئەم ئوممەتەيە و ھىچ گەل و
 نەتەوئەيەكى دىكە خاوەنى ئەم شەرىعەتە خىوايە نەمرە
 نىيە كە ھەموو شتەكان بگرىتەو شويىنى خۆى.

ئىنجا ئەوانەى ھىچ شتىكىيان لەمانە نىيە، ناچار بوون
 پەنا بەرنە بەر دروستكردىن بال و كۆمەلى جىاواز ھەرىەك
 پىچەوانەى رەوتى ئەوى دىكە ھەنگا و بنى و مافى خۆى
 بە و شىۋەيە دەستەبەر بىكات، ئىتر ھەركەس بىيەويىت مافى
 پارىزرا و بىت و لەگەل شەپۆلى كۆمەلدا نوقم نەبىت، دەبى
 خۆى بداتە پال بال و دەستە و نەقابەيەك، يا ھەر ناويكى

دىكەي ھەببىت، ئەم ناوانە ھەموويان نامۇن بە ئىمە و ئوممەتى ئىسلامى، جا لىرەو و تيان: ئافرەتانىش ھەر دەبى وەك ئافرەتانى رۇژئاوا بن و بىنە كۆمەل كۆمەل و تاقم تاقم تا، بتوانن مافەكانى خۇيان بە دەستىيىن و ستەمىيان لىنەكرىت.

جا باشە دەيانەوئىت ئافرەتان ھەق و مافى خۇيان لە كى بسەنن؟ ئەو دوژمنە كىيە كە ئافرەتان دەيانەوئىت دژايەتى بكن؟ ئەو دژو پىچەوانەيە كىيە كە ئافرەت دەيەوئىت لە بەرامبەرىدا بوونى خۇي بسەلمىيىت و بەرەو پروي بوەستىت و سەنگەرى لى بگرىت؟ برايه .. مىردە .. باوكە؟؟

مامەلەي ئافرەت لە ھەر مالىكدا لەمانە دەرناچىت و ھەر لەگەل ئەمانەدا ھەلس و كەوت دەكات، ئەو پىاوەي ئەم سەنگەرى لىگرتووە، يان برايهتى، يان ھاوسەرەكەيەتى، يان باوكىەتى ھتد، جا چۇن دژايەتى لە نىوان ژنو مىردو كچ و باوك، خوشك و برادا دروست دەكرى؟ ئىتر لىرەو دەبىنن ئاگرى دژايەتى خوش دەكرىت و دووبەرەكى دەخرىتە نىوانيانەو، لىرەو ژنەكە ئەگەر ويستى داواي مافى خۇي بكات دەچىتە ناويەككە لە سەندىكاكانى ئافرەتانەو و لەويو دەبىتە دژو نەياري

مىردەكەي، يان براكەي، يان ھەركەسىكى دىكە، ھەروھە
كچ ئەگەر ناكۆكىيەك كەوتە نىوان ئەو و باوكى، يان
براكەي، خۆي دەگەيەنئىتە يەككىك لە رىكخراوھەكانى
ئافرەتان؟.

سبحان الله، كۆمەلگاي مۇسلمان كە ھەمووى
خۆشەويستى و پىكەوھەژيان و لىبوردەيى و يارمەتى و
كۆمەكى يەكتىرە، ھەمووى يارمەتى دەرى ھەق و ئارامىيە،
يارمەتيدانى ستەملىكراو و فەرمان بە چاكەو جەلەوگىرى
لە خراپەيە، بەم جۆرە دىن و لە رىگەي ئەو ناوھ
برىقەدارانەوھ خىزانەكان ھەلدەوھەشىنن و ئەيانكەنە دژو
نەياري يەكتەر و تەننەت لە يەك مالدان ئن دژى
مىردەكەيەتى و برا لە خوشكەكەي دەخوئىنى ... ھەروھە.
ئافرەتى مۇسلمان ئەگەر تەنھا خۆي و پشت ئەستوور
بە خۆي بچىتە دەرەوھە داواي مافى خۆي بكات،
مافەكانى لە دەست دەدات و تواناي بەرگرى لەخۆي
نابىت، بەلام خواي گەرەو بەلا دەست كەسانىكى بۇ
رەخساندوھە كە ھەمىشە پالپىشتى بكەن و بەرگرى
لىبكەن و مافەكانى بۇ دابىن بكەن، خۆشيان بوئىت و
ھاودەردى بن و لە بەرژەوھەندى ئەودا بن، ئەوانەش باوكى،
براكانى، ھاوسەرەكەي، خىزم و كەس و كارەكەيەتى.

تەننەت ئەگەر سىزگە كارەكە باوكىشى بىت، خىوئى گەورە
 ھەر لە بوونى ئافرىدەدا بەرگىرى دروست كىردو، بەلام لە
 راستىدا ئەمانە مەبەستىيە كۆمەلگەئى موسلمان
 پەرتەوازە پارچە پارچە بىكەن و ھىزو توانائى لى بىپن،
 بەم شىوازە لە بناغەو ھەلىتەكىن.

وئىرانكىردنى ئوممەتى ئىسلام و ئەناوبىردنى

مەبەستى دووھم: ھەلۋەشاندىنەو ھى ئەم ئوممەتەو
 ئەناوبىردنى، بەرپاكىردنى جەنگ لە دىزى و لە ناوبىردنى
 بە شىوازىك كە سەرنجراكىش نەبىت وەك پابىردو.
 لىرەو پىويستە كەمىك بىروانىنە كۆمەلگەكانى پۇژئاواو
 بزىنن لە ئەنجامى بەرەللى و بى پەردەئى و ئازادى
 رەھاو بىسنووردا چىيان بەسەرھاتووەو بەرەو كوى ھەنگاو
 دەنىنن. لە ئەنجامى چوونەدەرەو ھى ئافرىدەتان و
 ملمانىيان لەگەل پىياوان لە بوارەكانى كارو شوىنە
 گشتىيەكاندا كۆمەلگەكانى پۇژئاوا مەترسى پووكانەو
 خۇخواردنەو ھىيان لىدەكرى، بەلكو لە مەترسىش تىيى
 پەرانىدووەو بۆتە ھالەتىكى ھەتمى و پىوھى گىرۇدە
 بوون، ئەوئىش ھەموو بەھوى چوونە دەرەو ھى

بېيسنوورى ئافرىتان و ازھىنانىانە لە ژيانى خىزانى و پەرودە كىردنى نەوھى نۆى.

ئافرىت ئەگەر چوۋە دەرەوھە كەوتە سەر كارو پىشەو رۇبەروۋى ماندوۋ بوونى ژيان بوۋە، بە سىروشتى خۇى واز لە مالمەوھە دىنى و پاشانىش ئىتر واز لە مندال بوون و بەخىوكىردنى مندال دىنىت، پاشانىش داپووخان و لادان روو لە كۆمەلگە دەكات، ھەرەك ئىستا كۆمەلگە پوژئاوا دوچارى بوۋە.

زۆرىك لە ولاتەكان.. بىرمەندانى.. نوپنەرانى.. پەرلەمانى، ئەدىب و پوژنىرەكانى يەكدەنگن لەسەر نەوھى كە چوونە دەرەوھى ئافرىتان و ازھىنانىان لە مالمەوھە ھۆى سەرەكى زوۋ تىكشكانى بنەماكانى گەل و نەتەوھىو لە ئەنجامدا دەپرووخىنىت و لە بوارى بەرھەم ھىنانىدا دەپووكىتەوھە زاۋزى كەم دەبىتەوھە.

لاى ھىچ كەس شاراۋە نىيە كە ھىزى مروى گەرەترىن و بەھىزترىن تواناى گەل و نەتەوھەكانى دنيايە، لە روسىاى شىوعىدا ھەر ژنىك دە مندالى ببوايە مەدالىيەكى پىزلىنانىان پىئەداۋ ئەيانكردە قارەمانى نەتەوھىي، ئەوېش لەناۋ خەلكدا خۇى دەنۋاند كە دە مندالى بوۋ دەولەتى ئىشتراكىي بەرھەم ھىناۋە.

لە بەرىتانيا و فەرەنسا و لاتانى رۇژئاوا بە گشتىي و بەردەوام لە نەخشەي ئەو دەدان چۆن زيادبووني مندال پەرە پيبدەن، چونكە پوون بۆتەووە كە سال بە سال ژمارەي مردوووەكان زياترە لە لەدايەكبوان، بەجۆريەك پەرەنگە لەم سەدەيەدا كيشوهرى ئەوروپا بەرەو پووكانەووە بپروات و ببیتە كەمترین كيشوهرى دنيا لە پووي دانیشتوانەووە، هەرەك كە كەمترین پووبەريشى داگیر كردووە.

بەهۆي كەمبوونەووەي زاووزي و شوكردن، ئەوروپا ئیستا ناو دەبریت بە كيشوهرە پیرەكە و زۆربەي دانیشتوانیان پیرن، گەنج و لاوەكانیان بەردەوام پوو لە كەمبوونەووەيە. ئیمە مەبەستمان ئەو نىيە كە بكەوینە سەرژمیري و نموونە هیانەووە، بەلام بە گشتيی ئامازە بەو دەكەين كە رۇژئاوا هەستیان بەوە كردوووە كە چوونە دەرەوہي ئافرەتان بۆ سەر كارو وازھينانيان لە مالهووە لە ھۆكاري سەرەكي پووخان و دارماني شارستانىيەتيەكەيانە، چونكە زۆربەي ئافرەتانيان نە شوو دەكەن و نە ئامادەي مندال بوونيشن، كە ئەمەش بەشيۆەيەكي حەتمى ئەبیتە ھۆي پووكانەووە كەم بوونەووەي ئەو نەتەوہيە.

با لىيىرىدا نىمۇنەنىڭ لىھە خالى ئىھە ئافرىدەتەى كار ئەكات و
ئەوش كار ناكات بخەينە پروو:

ئەگەر گرىمان دوو كچى دەرچووى زانكو لىھە تەمەن ۲۲
سالىدا بوون، يەكەمىان خووى نەكرده موچهخورو
پشوویدا، بەلام ئەوى تریان بە هوى كارو پىشەو
ئىلتىزاماتىهه شووى بو نەكرا، يان هەر نەوىست شوو
بكات، خالى ئەم دووانە دوای بىست سالى ترچون
دەبىت؟.

بەلگەنەوىستە ئەوہيان كەوتە سەرپىشەو كارو
ماندووبوون لەو تەمەنەدا پىردەبىت و توانای كەم
دەبىتەو، چونكە ئافرىت ئەگەر لە مالدای بىت پىر دەبىت
ئەى ئەگەر كارو ماندووبوونى پروژانە بىت.

ئەوہى دىكە كە شووى كردوہ دەبىنى دوای ئەو بىست
سالە مندالىكى هەيە تەمەنى هەژدەيە، دانەيەكى دىكەى
تەمەنى پازدەيە ئەوى تریان تەمەن دە سالە، يان
دوازدەيە، چوارەم تەمەن هەشت و نوہ، رەنگە مندالى
دىكەشى بووبىت لە تەمەنى خوارتردا. زورىك لە
خىزانەكان كە بەمشىوہيەن دەبىنى لە تەمەنى سەرو چل
سالىاندا خىزانىكى تەواويان پىكەيناوہ، ئەو مندالىيان لە

زانکۆیە، ئەوی دیکە لە ئامادەیی، ئیتر بەرەو خوار بۆ سەرەتایی و باخچەى مندالانیش.

مانەوێ ئوممەت هەمیشە بە زیندووی لە پێی ئەو ئافرەتانەو دەبێت کە زوو شوو دەکەن و خۆیان بە رەنج و زەحمەتی کارکردن ناکوژن، زوو و بە شیۆهیهکی بەختەوهرانه هیلانەى خیزانیان پیکدەهینن و نەوہیهکی پاک و خاوین پیشکەش بە ئوممەتەکەیان دەکەن، ئەمیان تەمەنی ناگاتە پەنجا سال خیزانیکی تیرو تەسەل و پاک و بیگەردی پیشکەش بەگەل و کۆمەلگاکەى کردوو، ئەوی تریشیان کە رەنگە زۆر بەی ژیانى بە مۆلەتی نەخۆشیی، یان کیشەى دەروونیی، یان کۆمەلایەتیى بەسەر بردی، ئەمەى سەرەرای ئەوہى کە ژیانى بەرەو کۆتایی دیت و هیچی پیشکەش نەکردوو، سەرەرای بیبەش بوونی لە خۆشەویستی و سۆزی دایکایەتی و ئاسودەیی دەروون و چارپۆشنى بەبوونی مندال و وەچەو نەوہى داھاتووی، هەموو ئەمانە لە دەرەنجامی هەلبژاردنی کارو پیشە بەسەر دروستکردنی ژیانیکى خیزانیى بەختەوهردا وەپیش دیت.

ئەو ئوممەتەى دە هەزار کچی هەیهو شوویان کردو، لە پاش بیست سال دەبیتە خاوەنى دە هەزار گەنجى خاوەن

ھەژدە سال، دە ھەزار گەنجى پازدە سال، دە ھەزار
مىردمنداالى تەمەن دە سال، دە ھەزار منداالى تەمەن
پىنج و شەش سال، دە ھەزار كۆرپە و زارۆكى جوان و
چاوكەش و دلفرىن، بەلام ئەو ئوممەتەي كچەكانى دەكاتە
كرىكارو كارمەندو مؤلەتى شووكرديان بو نارهخسىنى،
ئەو پاش بيست سال دەبىتە خاوەنى دە ھەزار پىرە ژنو
پەككەوتەي دوابراوو وەچاخ كویر . ئىتر وردە وردە
رىژەي نەوہى نوئى كەم دەكات، تا ناچار دەبىت خەلكى لە
دەرەوہى ولاتەكەيەوہ بىنىت بو خزمەتى منداالەكانى، يان
بو ئىش و كارو بەكارخستنى پرۆژەي ئابوورىي و
مروپپەكانى پشت بە كەسانى دىكە بەستىت .

ئەمە ئەو دەرەنجامەيە كە ئىستە شارەزايانى روژئاوا بو
خويان ھەستيان پىكردووہ و بوئە پەشيوى و
پەرتەوازەيى، بيئەوہى كتيبي خواو فەرموودەي
پىغەمبەريان لەبەردەست بىت بو چارەسەرى .

جا ئايا بيئاگاكان دەست ھەلدەگرن و واز دىنن لە
پەرۆتەوازە كردن و تىكدانى خىزانەكانمان پاش ئەوہى
لىكۆلینەوہى تویرژەوہ گەورەو دەمراستەكانيان بە
رۆشنىي ئەو راستىيە دەسەلمىنن كە چوونە دەرەوہى

ئافرىتان و ازھىنانيان لە مالەو ھۆكارى پروخانى
نەتەو ھەكەنەنە؟؟

داواكارىن خوا ئىمەش و ئەوانىش ھىدايەت بەدات بۆ
گەرەنەو ھە ھۆ رىگە راستەكەى خۆى.

بە فېرۆدانى خېرو بېرى ئوممەت

مەبەستى سېيەم: بە فېرۆدانى خېرو بېرى ئوممەت لە
رىگەى ئافرىتەو: بېگومان كە ئافرىت مەيل و ئارەزووى
سەرفكردن و پارە خەرجكردن زىاترە لە پىاو - ئەمە
شتىكى زانراو ھەموو كەس و ھەموو كۆمەلگايەك -
كە ئافرىت كەمتر لە پىاو داھاتووى لەبەرچا و دەگرى،
بەتايبەت لەو بوارەدا كە پەيوەندى بە جوانكارى و
خۆزانندنەو ھەيە، يان ئەو شتانەى پەيوەنديان بە
ژيانى خۆش و خۆشگوزەرانىەو ھەيە، لە دەرەنجامى
ئەمەو ھە دوژمنانى ئىسلام ھەمىشە سوور بوون و
جەختيان لەسەر چوونە دەرەو ھى ئافرىتان كرىو،
ئافرىتى موسلمان ئەگەر لە مالى خۆيدا بوو جل و بەرگى
باش لەبەر بكات يان خراپ، پارىزراو، بەلام ئەگەر چوو
دەرەو ھە كەوتە گەرەنى جادەو شوینە گشتىيەكان ئەو
دەبى پىشبركىي ھاوشىو ھەكانى بكات و ئەگەر لەوان لە

پېشتىر نەبىت دواكە وتوو تر نابىت، ئىتر لىرەو دوزمىنى
 خوا تەلەي گەورەيان بۇ ئافرىتەنى موسلمان ناو تەوہ..!
 دەيەھا جور شامپوۋ ماددەي جوانكارى و كرىمى پىست و
 شتى كە بە نرخیكى زور گرانبەھا و چەندەھا قات
 دەرۇشرىن، گرانترین شتى بازارەكان پۇشاك و مادە
 جوانكارىيەكانى ئافرىتەنە، لە پروپاگەندەكەيدا دەلىت:
 ئەمە پىستى ئافرىتەنە و ناسك و تازە دەكاتەوہ وەك كچى
 بىست سالى لىدەكات، چارەش نىيە كە كارگە و
 بەرھەمەينەرەكانى ئەم جورە ماددانە لە رىيى ھۆكارەكانى
 راگەياندەوہ پەرە بەم ماددە جوانكارىيانە دەدەن و
 پروپاگەندەيان بۇ دەكەن.

ھەرۈەك پىشانگاكان و كارگە و بەرھەمەينەرەكانى جلو
 بەرگ . لە دەست كەسانى سەرمايەدارو خاوەن
 شەرىكاتى جوولەكەدايە لە پۇژئاوادا . جلو بەرگ و
 مۇدىليان داناوہ بۇ شەوانە، بۇ بەيانى، بۇ سەر ئىش و
 كار، بۇ زستان و ھاوین و پايز، بۇ خەو و گەشت و گەران،
 بۇچى و بۇچى و چى.. ھەر پۇژە جورە مۇدىليەك دىتە
 پىشى، تاكو ئافرىتەنى موسلمان ھەمىشە بە دوايەوہ بىت و
 پارە و سامانى خوى و مىردەكەشى بكاتە قوربانى مۇدىل،
 ئەبىن كۆتايى مانگ نايەت مووچەي خوى و بەشىكىش

لە مووچەى مېردەكەى ھەر بەشى ئەم شتانه دەكات، ناتوانىت بەشىكى كەمىش سوود لە مووچەكەى وەرېگىت و پاشەكەوتى بكات، بەلكو ھەمووى لە پىناوى خۆى و جوانكارىى و جل و بەرگى خۆيدا بە فېرۆى ئەدات.

دەرە نجامەكەى چى دەبىت؟

ئەوھىە ئافرەتى موسلمان كاتى دەرئەچىت بۆ ئىش و كاركردن رۆزگار لە كارگەو سەرئىش بەسەر دەبات، لە ئەنجامدا تواناى ھەردوو لای نايىت و قوربانى بە خىزانەكەى دەدات، خىزان دەفەوتى و دەبىتە ھۆى پوكانەو ھو قرتىكەوتنى گەلەكەى، ئەگەر كارىشى كرد دەرەنجامى كارەكەى و پاداشتى ماندوو بونەكەى دەچىتە گىرفانى دەسەلاتداران و سەرمايەدارانى جوولەكەى جىھانىيەو كە زالن بەسەر ھەموو كارگەكانى دروستكردى دەرمان و جل و بەرگى ئافرەتانهدا، جا بزانيت و ھەستى پىبكات يان نا، پاشان كارەكەى بەمەش ناوھستىت، دەست دەكات بە كرپنى گۆقارى ئافرەتانه، گۆقارى جل و بەرگ و مىكياج و خۆپازاندنەو، ئەو گۆقارانەى كە ئەگەر لە بەرگەو ھو بۆ بەرگ سەيرى بكەيت ھىچى بەسوودى تىدا نابىنى، جگە لە پروپاگەندە بۆ ئەو

جۆرە جل و بەرگ و مىكياچ و شتانه نەبىت، يان لە پىناو
 وىنەى ئافرهتتىكى پروت، يان ئافرهتتىكى جوان، زۆربەى
 بەرگى ئەو گۆقارانەش بۆ ئەو ەى زياتر لە بازاردا
 رەواجيان ەبىت لەسەر بەرگەكەى وىنەى ئافرهتتىكى
 پىست ناسك، يان نيو ە پروت دادەنپن تاكو نەك ەەر
 ئافرهتان، بەلكو پياوانىش گىرۆدەيان بن و بيانكپن!

جا ئە كۆتاييدا كى زەرەرمەندە؟

ئەو ئافرهتە داماو ە كە ئايىنەكەشى دۆراند، ەيمنى و
 ئاسوودەى و بەختيارى و جىگىرىى خىزانەكەشى
 دۆراند، ەروەها مېردەكەشى، كۆمەلگاكەشى، لېرەدا
 براو ە سەرەكى جوولەكەى، كەسانى ەلپەرست و
 بىباو ەرى دۆرمنانى گەل و ميللەتەكەى، دۆرمنانى ئەم
 ئوممەتەى ە بەردەوام و بىوچان نەخشە دەكىشن بۆ
 وىرانكردن و لەناو بردنى خىزانى موسلمان لە رىگەى
 چوونە دەرەو ە ئافرهتانهو.

نەمان و ئەدەست دانى پەرۋەردەى ئىسلامى دروست

مەبەستى چوارەم: ئەوھىيە كە پەرۋەردەى رەسەنى ئىسلامى نەمىنىت و لە بەين بچىت، نەوكانمان بىبەش بن لەو پەرۋەردە ئىسلامىيە ھەمەلايەنە.

خوای گەورە ھەرچىيەك خىرو خوۋشى و بەختەوھرىي ئىمەى تىدا بىت بۆى نارديوئەتە خواری، لەوھش رىنمايى و چاكەو چاكەخوۋزى لە كارى دونياو دوارپوژماندا بە گشتىي، بەلام ئەمانە دەيانەوئىت كە ئافرەتى موسلمان پشت ھەلكات لە بەرنامەى خواو گىرۋدەى داوى ھەواو ئارەزووھكانى بىت، بە نموونە خوای گەورە شىردانى بۆ دايكان داناوھ تاكو مندالەكانيانى لەسەر گوش بكن و گەورەيان بكن، بۆى داناوئىن كە مندالەكانمان لەسەر گوپرايەلى خوا (سبحانە وتعالى) پەرۋەردە بكن.

بەلام ئەمانە ھاتن و وتیان: ئەگەر ئافرەت بىھوئىت پارىزگارى جوانى لەش و لارى بكات و رىك بىمىنىتەوھ نابیىت شىر بدات بە مندالەكەى و خەرىكى بەخىوكردى مندالەكەى بىت، با ئەو بپرات كار بكات و بژئوى پەيدا بكات، بەخىوكرەرىك بگرىت بۆ مندالەكەى، يان شىرى قوتوى پىببات و شىرى خوۋى لى بپرىتەوھ، پاشان ئەگەر ھاتوو بەخىوكرەرى ھىنا، ئەوھ ئىتر ھىچ كەسى: وەك دايك

مندالەكەى بەخىو ناكات و ناچارىش دەبىت پارەيەكى باش بداتە بەخىوكەرەكەى، ئىتر ئەم مندالە لە خوشەويستى و سۆزو مېھرى داىكى بېبەش دەبىت، لە خۇراكى سروشتى خۇى كە شىرى داىكىەتى بېبەش دەبىت، لە ھەموو ئەمانە گەورەتر لە ژيانى سروشتى، لە زەردەخەنەى داىك، باوەشى پىر گەرم و پىر بەزەيى و سۆزى داىك بېبەش دەبىت..

ئەم مندالە چۆن گەورە دەبىت و گەشە دەكات؟

لە دوايىدا دەبىتە ستەمكارو خراپەكار . مەگەر كەمىكىان نەبىت . گەورە دەبىت و ھەزو ھەستى تۆلەسەندەنەو لە كۆمەلگاو دەوروبەرى لە دلېدا دەروىت، چونكە پوژىك لە و پوژانەى ژيانى زەردەخەنەو سۆزو خوشەويستى داىكى نەديوە، لە باوەشى گەرمى داىكىداو لە ژىر مېھرو لىبوردەيى داىكىدا نەژياو، كەسىكى دىكە پەروەردەى كردووە كە كەس نازانى چى پىگوتووە، چۆن گەورەى كردووە؟!، يان لە باخچەى ساوايان، يان لە ھەر جىگەيەكى تر گەورە بووەو پەروەردەى راست و دروستى ئىسلامى وەرنەگرتووەو پىيى ئاشنا نەبووە، بەلكو

بیره باوه پری گوماناوی و خو و رهوشتی ناجورو
چهندها شتی تر وهرگرتووہ.

نمونه‌ی مالیک دایک تیایدا دەرچۆتہ دهری بۆ کارکردن

پیش چہند سالیک رۆژنامہی (المدينة)ی سعودی
هه والیکى بلاوکردهوه، که کورتهکهی ئەوهبوو دایکیک له
ئەنجامی چوونە سەرکارو نەپەرژانی بۆ مندالەکهی
دایه‌نیکی بۆ گرتووہ تاکو به‌خیوی بکات، رۆژیک دایکه
دیتەوه مال دەبینیت وا مندالەکهی فییری کپنووش و
سوژده بردن بووه بۆ بوزا، دایه‌نه‌که په‌یکه‌ریکی بچووی
بوزای له به‌رامبه‌ری داناوه و فییری کردووہ که ئەمه
خوایه‌تی و ده‌بی کپنووشی بۆ به‌ریت، دایکه‌که لافی
ئەوهی لی دەدا که به‌ کارکردنی خزمه‌تی گهل و
نەته‌وه‌کهی ده‌کات، به‌لام له‌ملاوه مندالەکهی بیئاین
ده‌بی و له دینی ئیسلامی ده‌به‌نه دەرەوه و ای لیده‌که‌ن
هاوبه‌ش بۆخوا بریار بدات.

ئەمه‌ ته‌نها نمونه‌یه‌ک بوو، ئەگینا نمونه‌ ئیجگار
زۆرن... زۆریه‌ی ئەو مندالانە‌ی دایکیان له‌سه‌ر کاره‌و
ناپەرژئی به‌ باشی په‌روه‌ردیان بکات و له‌ ئامیزیان

بگريٽ، له دواييدا په روه رده يه كى خوارو خيچ و بيبنه ما
فيړ دهن.

په روه رده دريژترين برگه يه له گه شه و نه ش و نما كړدى
مروځدا، پيش نه وهى بگاته بيست ساليى، وه ك منداليك
ليى د پروانيټ و ده بى له ژير چاوديرى و په ورو رده
باوك و دايكيدا بيت، چونكه تا نه و كاته ش پيويسى به
چاوديرى و ناگادارى هيه، نه مه ش شتيكى زانراوه و
به لگه نه ويسته، باوك و دايك باوه ريان وايه ته نانه ت مندال
تاكو قوناغى زانكوش دهرپيت پيويسىان به چاوديرى و
يارمه تى و ناموژگارى باوك و دايكيان هيه. له وانه يه
دواى نه وه ش هر پيويسى بگات، به لام نه وهى هر له
منداليه وه خوارو خيچ په روه رده ده كريت دوره له
خوشه ويستى دايكى، دايكى ناتوانى به باشى له ناميزى
بگريت و مافى خوى بداتى، نه وه ده بيته هوى تيكدانى
كومه لگه ش له راستيدا، چونكه كومه لگا برى تيه له و نه وه
نوييانه ي كه تواناو وزه ي له بن نه هاتوى كومه لگه ن.

له نه مريكا و روژئاو ادا كومه ليكى زور ليكولينه وه و
تويژينه وه سه لماندو ويانه كه هوكارى سه ره كى
بلاو بوونه وهى تاوان و خراپه و كوشتن له روژئاو ادا نه وه يه
كه نه وانه له ناميزى دايكياندا گه وره نه كراون له ميه رو

خۆشه‌ویستی دایکایه‌تی بیه‌ش کراون، بویه له‌گه‌ل
 گه‌وره‌بوونیان هیزی تۆله‌سه‌ندن و تاوان و سه‌رپیچی کردن
 تییا‌ندا گه‌شه ده‌کات، له‌وانه‌ش نی‌ربازی که له ئه‌نجامی
 ئه‌وه‌وه ئایدز دروست بوو، ئه‌و نه‌خۆشییه‌ی که جیهانی
 رۆژئاوا، به‌لکو مه‌ترسیی له‌سه‌ر هه‌موو جیهان دروست
 کردوه، هه‌موو له ئه‌نجامی لادانه له په‌روه‌رده‌ی
 دروست و به‌جی.

جا لی‌ره‌وه چوونه ده‌ره‌وه‌ی ئافره‌تان و کارکردنیان ئه‌وه
 نییه وه‌ک بوختانچی و درۆزنان . په‌واجیان پیداره که
 بنه‌مای پیشکه‌وتن و شارستانییه‌ته‌و بو پیشکه‌وتن و
 گه‌شه‌کردنی کۆمه‌لگا، هه‌ر ده‌بی ئافره‌تان بچنه ده‌ره‌وه‌و
 ماله‌وه به‌جی‌یلن.

خوای بالا ده‌ست روو به‌دایکانی ئیمانداران
 ده‌فه‌رمووی: "وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ
 الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ .."
 (الأحزاب ۳۳). ئه‌مه‌یه قاعیده‌و بنه‌مای هه‌ره گه‌وره، که
 پیویسته له‌سه‌ر ئافره‌ت (وَقَرْنَ) موسلمان پیوه‌ی پابه‌ند
 بی‌ت، له‌سه‌ر هه‌ر ئافره‌تیکی موسلمان پیویسته ئه‌م کارانه
 بخاته پیش چاوی خو‌ی: مال، وه‌زیفه‌ی دایکایه‌تی،
 په‌روه‌رده‌کردنی نه‌وه، په‌روه‌رده‌کردنی لای ئیماندار

بەھيژ تا بتوانىت بەھيژىت لە ئيمانەكەيدا، بەھيژىت لە لاشەيدا، بەھيژىت لە دژايەتيکردنى دوزمنانى خواو دوزمنانى گەل و نەتەوہەكەيدا، ئيتەر لە مال دەرچوون چەند حالەتيكى تووشەتوو ناچارىيە و نابى بکرىنە بنەماو بنچىنە بۆ کارى ئافرەتان، تەنانەت ئەگەر لە بواری خودى ئافرەتانیشتا بوو ئەوہ حالەتيكى ئائاسايى و ناچارىيە، واتە ئەسل و بنچىنە ئەوہیە ئافرەتان لە مالەوہ بن و جیل و نەوہکانیان پەرورەدە بکەن و ئەركى دايکايەتى خويان بە تەواوى بەجيبينن، تەنانەت خويندن و خويندەوارىشى دەبى لە پینا و پەرورەدە و پىگەياندى مندالەکانیدا بىت، تاكو بتوانىت خانەوادەيەكى خويندەوار و بەھيژو بە توانا دروست بکات.

لەبەرئەوہ دەبينين ھەركەسيك پىچەوانەى فەرمانى خوى کردو سەرپىچى کرد ئەو فەرمودەيەى پىغەمبەرى (ﷺ) بەسەردا جيبەجى دەبىت، كە دەفەرموويت: "بعثت بين يدي الساعة حتى يعبد الله وحده لا شريك له، وجعل رزقي تحت ظل رمحي وكتب الذل والصغار على من خالف أمري، ومن تشبه بقوم فهو منهم". (رواه الإمام أحمد، المسند ۹۲/۲. وشرحه ابن رجب شرحا قيما، وهو صحيح، وروى البخاري بعضه تعليقا. أنظر الفتح ۹۸/۶).

واتە: "لەبەردەم ھاتنى دواپۇژدا رەوانە كراوم ھەتا خوا
بپەرسىتى و ھاوبەشى بۇ بېرىار نەدرىت، پۇزى و بژىویشم
خراوتە ژىر سىبەرى رەمكەم و زەلىلى و زەبوونى و
بچووكى پىووست كراوہ بۇ ئەوہى پىچەوانەى فەرمانم
دەكات، ھەركەس خۇى بچوونى بە گەلىك ئەوہ لەوانە".

خوای گەورە زەلىلى و بچووكى نووسىوہ بۇ ئەوانەى
پىچەوانەى فەرمانى پىغەمبەر (ﷺ) دەجوولینەوہ، لە
گەورەترىنى سەرپىچىش خۇچوواندەنە بە كافران و
بىباوہران لە خۇ پروتکردنەوہيانداو نەخشەو پىلانياندا،
ھەرودەھا لە پەپرەو و پروگرامى خویندن و پەرودەو
ھەلس و كەوتياندا، لەوہى كە پەيوەندى بە نافرەتانى
موسلمانەوہ ھەيە.

دوژمانى خوا لەبەرئەوہى زال بن بەسەر ئەم ئوممەتەدا
وتيان: پىووستە كچ و كورى موسلمان بەيەكتروہ
مەست و سەرقال بكەين. دەبىنى گەنجىك لە قوتابخانەيە،
بەلام بىرو ھوشى لای كچىكە، چۇن بىبىنىت؟ چۇن قسەى
لەگەل بكات؟ چۇن لىى نزيك بىتەوہ؟ دەچى ئەو ديوانە
شىعەرييانە دەكرى كە باس لە خۇشەويستى و غەراميات
دەكات، ئەو كتيبانە دەكرى كە پالنەرن بۇ ئەو جورە
كارانە، سەيرى ئەو فىلم و زنجيرانە دەكات كە باس لە

خۇشەويستى و چۆنپه تى خۇشەويستى دەكەن، ھەرودھا
 ھالى كچەكەش ھەر بەو شىۋەيەيە، ئىتر بەم جۆرە
 تەمەنى ئوممەتەكەيان بەفپرو دەپرات، چونكە ئەو مىللەتە
 لەوانە پىكھاتوو، جا ئەگەر ھەر كورەو بە كچىكەو
 سەرقال بوو، يان بە پىچەوانەو، ئىتر وردە وردە كۆمەل
 بەرەو ھەلدىرو تياچوون دەپرات، بىئاگا دەبن لە
 دوژمنانى خواو دوژمنانى گەلەكەيان، ھەموو ھىواو
 ئاواتيان قسەكردن و بىننىنى خۇشەويستەكەيانە،
 مەردايەتى و پياوھتییان لە دەست دەدەن، لە پىناو
 كاریكى بىنرخدا ئامادەن سەرودەرى ولاتەكەشيان
 لە دەست بەدەن. لە دواییشدا رەنگە بو یەكتىش نەبن،
 ھەموو ھىواو ئاواتيان باس و خواسى فلانە فىلم و فلانە
 ھونەرمەندو گۆرانىپژە، ئەوھى بىرى لى نەكەنەو مەسەلە
 زىندوو ھەنووكەيەكانى مىللەتەكەيانە.

سەرقالیان ئەكەن بە خۇخەرىكردن بە زانستى
 بىسوودەو، لە زانستى شەرى بى ئاگا دەبن، كە
 تەننەت لەگەل فېربوونى ھەر زانستىكى دىكەدا پىويستە
 فېرى بن، ئەگەر لە كۆلىجى ئەندازىارى، يان پزىشكى
 بوويت، يان كرىكارىك، يان مووچەخۆرىك، يان ھەر
 ئەرك و فەرمانىكت لەسەر شان بوو، دەبى بزانى چۆن

خوایه رستی دهکەیت و لەسەر چی بنه مایهک به نڊایه تی
بو خوا دهکەیت..

به مشیوهیه به کۆمهلی گۆفارو فیلم و زنجیره ی
ته له فزیونی و شتی پرو پوچ و بینرخه وه لاوان سه رقال
دهکەن و ده بنه ریگریان بو فیروونی زانستی شه رعیی و
خو اناسییان له بیر ده به نه وه، نه و فیلمانهی که ئا فره تانیان
تیڤا کردۆته هو کاریک بو راکیشانی خه لکی، به مه ش
ژییری و بیروهوشی ئوممه ت به فیرو ده چی و ده پروات،
پاره و سامانی به فیرو ده پروات، گه نجی و لاویتی و هه موو
توانا و هه ول و کۆششی له ده ست ده دات، هه مووی له
نه نجامی نه م نه خشه یه دا، نه م پارووه چه وره . که ئا فره ته .
کراوه ته توۆری پیلان و نه خشه ی کوشنده، تا کو هه میشه
ئوممه تی پی راو بکه ن، بیکه نه پارویه کی سووک و ئاسان
بو دوژمنانی خوا.

دەرووکراڤهوه له ئارامی و خۆراگریدایه

قسهکردن له نهخشه و پیلانی ناحهزانی ئیسلام نابیت
متمانهمان به وادهو بهلینی خواو سهرکهوتنی مسوگهرو
ئاشکرای بو ئهه ئوممهته و پشت ئهستووری و متمانهمان به
خوا، پاشان به نهوهی نویی ئهه ئوممهته لاواز بکات، کهوا
وریا بوونهتهوهو رابوونیکی نویی دهست پیکردوتهوهو به
ئاگایه لهه نهخشه و پیلانانه.

ئیمه متمانهمان تهواومان بهوادهو پهیمانی خوا ههیه، به
وریایی و چالاکیی و به ئاگاهی خیزان و گهنج و لاوهکانمان
ههیه، دلنیاین که سهرکهوتنی خوا بو بهنده راستگوو
خوگرو بهئارامهکانی ههه دیتهجی.

بهلام له سهرمانه که وریاو بههوش بین، ئاگاو چاودییر
بین، ئهه پیلان گیرو و پوخینهراڤه بناسین، نهخشه و
پیلانهکانیان بزانی، بینه قهغان و رییان لی بگرین، به
حیکمهت و دانایی.. به وتهی راست و دروست.. به
رهخنهیههک بتوانیت بهرامبههه قهناعت پیبکات، بهلگهی
لهدهست بپری و بیته بهلگه بهسهریانهوه.. به فههمان به
چاکه و جلهوگیری له خراپه.. به برینی ههموو ریچکهیهه
بیته هوئی تیاچوون و فاسیدبوونی ئافرهتی موسلمان.

لەسەر باوكە چاودىرىي كچەكەي بكات، رىي نەدات
بچىتە بازارەكان بە ئارەزوى خوى بىت و بپرات،
نەھىلئىت گۆقارى پروخىنەر و بىپرەوشتىي بكرىت، بە
دواي فىلمى بەدپرەوشتىي و پروتيدا وىل بىت.

لەسەر مىردە چاودىرىي خىزانەكەي بكات، لەسەر
مامۇستايە كە ئامۇزگارى قوتاببەكانى بكات كە ئاگان
لە خىزانەكانىان بىت، چاويان بگرن و، داويىيان بپارىزن
لە حەرام، ھەرۈھا پىش نوپۇز و پىشەواي مزگەوت، ھەر
يەككە كە تواناي ئاراستەكردنى ھەيە و ھەر يەك بەپىي
بەپرسىيارىتى خوى ھەول بەدات.

لەسەر برايە ئامۇزگارى خوشكەكەي بكات و نەھىلئىت
ھاوپرىيەتى كچانى بىكەك و خراپ بكات، رىي لىبگرى و
نەھىلئىت تووشى بىرو بىرۆكەي بىكەك و بىسود بىت.
ئەگەر ئىمە بەو ھەستايىن، ئەو بە دىنييايەو
دەتوانىن بە روى نەخشەو پىلانى ناھەزاندە بوو ھەستىن و
پوچەلىيان بكەينەو، بەلام ئەگەر بىئاگا بووين و ھەولمان
نەدا، ئەو بە دىنييايەو خوا ئىمە لادەبات و كەسانىكى
تر دىنىت شايەن بن بە ھەلگرتن و پىادەكردن و گەياندنى
ئەم ئايىنە، مژدەكان ھەموو ئەو ئەگەيەنن كە سەركەوتن
تەنھا بو ئەم ئايىنەيە.

يادى خوشكانى ئيماندار ئەھيىننەۋە بە خۇگرتن و پابەند بوون بە حىجاب و بالا پۇشپىيەۋە، پىۋىستە بزانيىت دەستە خوشكەكەى كە ھەلخەلە تاۋەو سابوونيان لە ژىر پى دراۋە نەخشەو پىلانيان بە ناۋى ئازادى ئەۋەۋە دىرى ئەم ئوممەتە كىشاۋە، ئىستا سوپاس بو خوا گەراۋەتەۋە و رىا بووتەۋە، ھۇش و زەينى پروون بووتەۋە، دۇست و دوژمنى خۇى دەناسىت، حەقىقەت و راستەقىنەى ئايىنەكەى خۇى دەزانيىت.

ئەگەر تاكە يەك ئافرەتتىك بە دىن و ئيمان و قەناعەتى پتەۋ لە ناۋ كەش و بارودۇخىكى نەفامىى و بىباۋەرىى پلارو تۈنچ ۋەشىندا پابەند بىت بە ئايىنەكەىۋە، زۇر باشترەو كارىگەرىى زىاترە لە ھەزار لەچكەبەسەرى بالا پۇش كە تەنھا مىرات و نەرىتىكە ۋەرىان گرتوۋەو ۋەك مىراتىكى باب و باپىرانىان بويان ماۋەتەۋە، يان نەرىت و كەلەپوورىكە بوى ماۋەتەۋەو دەۋرۋبەر بەسەرىاندا سەپاندوۋە.

سوپاس بو خوا ئافرەتانى بالا پۇش ھەتا دى زىاتر باۋەرىان پتەۋتر دەبىت، ئەو داىكە بالا پۇشانەى كە باۋەرىان واىە پىگەى راستەقىنەيان مالەۋەىە، گرنگىيان لە ژياندا پەروەردەكردنى نەۋەىەكى ساغ و ئيماندارە ھەتا

دی زیاتر دهب، هه رچی نه خشه و پیلانی دوژمانه ورده
ورده خه ریکه ئه پوکیتته وه.

ئهمهش کاریکی سه رسور هینه ر نییه، چونکه
رۆژئاواییه کان که پیشهنگ و دهمراسستی
سه رلیشیواوه کانی ولاته کانی خومان، ئیسته زور به
دلنیا ییه وه ئاواته خوازی ژیانیکی خیزانین که مافی
خویانی تیدا بدوژنه وه ههست به سوژو میهری دایکایه تی
بکه ن.

ماموستا (مصطفی السباعي) ده لیت: "ئافره تیکی
به ناوبانگی ئه مریکایی سه ردانای دیمه شقی کرد، دوا ی
شاره زابوونیکی که م له ژیانای ئافره تانی موسلمان، پیی
ده وتییت: ژیانای موسلمان ئاوایه، ئافره تی موسلمان
ئه رک و فه رمانی ئه وه و ئه وه یه، میرد ده پیاریزیت و له
خوی ده گریت و خه رچی ده کیشیت، ئه گه ر میردیشی
نه بوو، ئه وه یان باوکی، یان برای به سه ره رزییه وه
سه ره رشتی ده که ن و ده پیاریزن، پاریزراوه، به ریزه. جا
کاتیکی بینی وتی: سویند به خوا ئاوه تخوازم به و شیوه پر
ریزو شکویه بژیامایه، ئه گه ر بو چهند مانگیکیش بییت،
پاشان بمردمایه!. ئهمهش هه مووی ده ره نجامی ئه و
نه گبه تییه یه که ئافره تان له ناخدا پیوه ی ده نالیین،

هەرچهنده له دیاردەو پروکەشدا وا دەبینریت له خوشی و شادی و پێزدا دەژین.

حهق ئەوهیه ناحەزان گەواهی لەسەر بدەن

له یهكێك له كۆنگرهكاندا كه له ولاتی ئەلمانیا بهستراوو بابەتەكە لەسەر ئافرەت و ئیسلام بوو، هەندیک له پۆژەهلاتناسەكان هەلسان و باسیان لەو زۆلم و داپلۆسینە دەکرد كه ئافرهتی موسلمان . ئافرهتی پۆژەهلاتی وەك ئەوان ناویان لێناوه . پێوهی دەنالین، پاشان هاتنە سەر ئەوهی كه فرەخیزانیی له گەورهترین ئەو ستهمانهیه كه هەپەشه له ئافرهتی پۆژەهلاتیی دەكات، پێویسته ئەو ستهمکارییهی لهسەر لا بیری و نه مینیت.

یهكێك له بانگخووازان لهوانه‌ی به‌شداریی كۆنگره‌كه‌یان كرد . وا بزانه دكتور (أحمد الشرباصی) بوو. ههستاو ویستی به‌رپه‌رچی ئەم بوختانه بداته‌وه، به‌لام ئافره‌تیکی ئەلمانی كه پایه‌یه‌کی بڵندی هه‌بوو له ولاته‌كه‌ی خۆیدا، ههستاو وتی: من قسه‌ ئەكەم، دكتور وتی: با جاری من وه‌لامی ئەو بوختانه بده‌مه‌وه، ئەوجا تو‌ به‌ ئاره‌زووی خۆت قسه‌ بکه . چونکه وا گومانی ده‌برد كه ئافره‌ته‌كه‌ش

پشتگیری ئه و تۆمهته دهکات . وتی: نه خیر، من قسه
 ئەکەم و له جیاتی تۆ وهلامی ئه و درۆیه ددهمهوه. وتی:
 ئیوه که دهلین: ئافرهتی پۆژهلآت ئەگەر خیزانی دووم،
 یان سییهم، یان زیاتر بیئت بهشخووراو و ستهملیکراو و
 نهگبهته، من پازیم که خیزانی سی و چوارهم بم . بهم شیوه
 وتی: به مهرجی پیاویک ههبیئت و بمپاریزیئت له دزو
 شهوگهرهکان. چونکه دلنیاو دلنارام و ئاسووده نییه!!
 کوا باوکی، هیچ له بارهیهوه نازانی، کوا دایکی؟ نازانی
 کوا براکانی؟ نازانی، ههر خووی کار ئەکات و ههول و
 کۆشش دهکات و مال به کری دهگری، خو ئەگەر شووشی
 کرد ههر خووی مارهیی ههات، پاشان میردهکهی بهجیی
 دیلیئت و دهچیئت لهگهڵ خوشهویستیکی دیکهیدا
 دهخهویئت.

خیزانی ئه وروپایی به تهواوی لیکترازاوه . کهمهکیکی
 زۆر کهم نهبیئت . هیچی بهسهر هیچهوه نهماوه، هیچ جوړه
 ریزو پلهدارییهک له نیوان باوک و دایک و مندالهکان نهماوه،
 تهناهت ئیستا زینای مهحارم . باوک لهگهڵ کچی خووی و
 دایک لهگهڵ کوری و براو خوشک بهیهکهوه . بهریژهیهکی
 ترسناک زیادی کردووه و دوور نییه له چهند سالانی
 داهاوودا نهبیته یاسایهک و پهڕلهمانهکان دهنگی لهسهر

نەدەن وەك ئىيستا لە زۆرئىك لە ولاتەكانى ئەرووپادا مەسەلەى لاپەرەى جنسى . پياو لەگەل پياو ژن لەگەل ژن - بە فەرمى دەناسرئت و ياساو دەستوورى تايبەتى ھەيه!!.

زۆر بە دەگمەن نەبئت پياوئىك نىيە خيانەتى سەر جىگە لە ژنەكەى نەكات، جا بە ئاشكرا، يان بەنھىنى، ژنەكەش ھەر بە ھەمان شىو، دياردەى ھەلكوتانە سەرو بە زۆر كارى جنسى كردن لە گەل ئافرەتاندا دياردەىەكى بەربلاو ترسئنەرە، بە جۆرئىك تەنھا لە ولاتئىكى وەك فەرەنسا لە ھەردوو كاتژمئيرئىكدا ئافرەتئىك دەفرئندرئت و بە زۆر كارى فاحئشەى لەگەل دەكرئت.

ئەمانە وای لە بئرمەندى ئەمريكايى (فرانسئس فوكوئاما) كردوو كە بلى پوژئاوا زەنگى ترسناكى لئداو و لە كئئبئىكدا بە ناوى (لئكترانى گەرە) جەخت لە سەر ئەو بەكات كە ھەلۆشانەو وەى خئزان لە پوژئاوا و زەنگئى ئئجگار ترسناك و پەرەترسىيە، ھەرەشەى پوكانەو و لە ناو بردنى دەكات و دەلئت: لە پائتەختى يەكئىك لە ولاتانى ئەسكەندەنافى پئژەى ۷۰٪ى لە داىكبوانى زۆلن.

دەلىت: زياد بوون و پەرسەندنى تاوان،
 ھەلۈشاندىنە ھەي ياساي كۆمەلايەتى ۋاي كىردوھ كە
 ناوھندى شارەكان لە دەولەمەندىتىن ۋالاتانى سەر پىروى
 ئەم زەويە چەند شوينىك بن كە خەرىك بىت ژيان
 وگوزەرانىان تيا بە سەر بىرىت، دارمان و دارووخان لە
 پەيوەندىيە نىكەكان لەگەل يەكتىدا كە زياتر لە دوو سەد
 سالە ۋەك دامەزراۋىكى كۆمەلايەتى پتەو ئىعتبارى خۇي
 ھەبوو، لە نىوھى دووھى سەدھى بىستەمەوھ
 بەشىوھىكى ئىجگار زۆر لە ھەموو ۋالاتانى پوژئاۋاي
 پىشەسازىدا پەرى سەندووھ، پىژھى لەدايكبوون لە
 زۆربەي ۋالاتانى پوژئاۋادا ھاتۆتە خواري و دابەزىوھ، لە
 يابان دا بە شىوھىكى ۋا كەم بوۋتەوھ كە ۋاي كىردووھ لە
 سەدھى داھاتوودا ژمارەي دانىشتوانى كەم بكنەوھ
 ئەگەر كوچ و كوچ پەرى بوۋنەكرىت، ژيانى ھاسەرىتى
 كەم بوۋتەوھ، ۋەچەو نەوھپىكەوھنان كەم بوۋتەوھ، پىژھى
 تەلاق و جىابوونەوھى ژن و مىرد ئىجگار پەرى
 سەندووھ، پىژھى مندالى ناسەرى كەشتۆتە سىيەك، لە
 ويلايەتە يەگرتووھكانى ئەمريكاو لە ھەندى ۋالاتى
 ئەسكەندەنافى ئەو پىژھىيە كەشتۆتە نىوھ، لە كۆتايىدا
 متمانە بە دامەزراوھكان بوۋ ماوھى چل سالە بەردەوام لە

كەمبۈنە ۋە ۋە بىمىمانە يەكى زۆردايە، لە پەنجاكاندا زۆرىنەى خەلكى لە ويلايەتە يەكگرتۈەكان و لە ئەورۇپاشدا متمانەى خۇيان بەرامبەر بە حكومەتەكانيان، يان ھاۋرپىكانيان دەردەبىرى و باۋەرىيان پىيان بوو، بەلام كەمەكىكى كەم لە نەۋەدەكاندا ئەو ھەستەيان دەربىرۋەو ئەو متمانەيان ھەبوۋە، گىنگىدان بە ئىش و كارى يەكتىرەۋە گۆراۋە، لەگەل ئەۋەشدا كە بەلگەيەك نىيە لەسەر كەمبۈنەۋەى پەيوەندىيى لە نىۋان خەلكىدا، بەلام ھاتۇچۇ لە نىۋانىياندا بەردەوام لە كەمبۈنەۋەدايە، پراكىشان و ھىزى كىشكرىن كەمترە، كەمترىن پىژەى خەلكى پەيوەندىيان بە يەكەۋە ھەيە(۲). ئەمە ھالى ئەو ۋلاتانەيە بە پىشكەۋتوۋ ناۋزەد كراۋن.

لاشەيەكى بىگىيان و بىپۇچ، ھەرچى ماناى خۇشەۋىستى و بەزەيى ھەبىت لە ژن و مىردايەتيدا نىيە، مەگەر بە دەگمەن ژنان و پىاۋان خىانەتى خىزانىي لە يەكتىرەنەكەن و لە ماۋەى تەمەنىياندا - بەتايبەت پىاۋان - چەندەھا خۇشەۋىست و دۇست نەگۆرن!

بەلام كالفامەكانى رۇژنامەكان لە ۋلاتانى ئىسلامىدا باس لە فرەخىزانىي ئەكەن، ۋەك ئەۋەى گەۋرەترىن مەترسى بىت، كە ئوممەتى ئىسلامى بەرەۋ تىاچوۋن و

نەمان بەرئىت، بابەتى ئافرەت دەكەنە بابەتئىكى
كۆمەلايەتتى پۈت، وا دەيخەنە پۈو كە ھىچ
پەيوەندىيەكى بە ھەلەل و ھەرامەو نەبئىت، لەبەرئەو
چۈن پىيان خۇش بئىت دىن پاپرسى و پادەرىپىن لەم
مەسەلەيەدا دەكەن، بە ئارەزووى خۇيان لەگەل چەند
ئافرەتئىكى گەنجدا چەند پارسىيارئىكى ئاراستە دەكەن،
راتان چىيە بەرامبەر بە كارى ئافرەتان؟ راتان سەبارەت بە
چوونەدەرەوئى ئافرەت چىيە؟ بەرامبەر بە مافى ئافرەت؟
.. پاشان پارسىيارى مەبەست دئتە پئىش: راتان چىيە
سەبارەت بە فرەخىزانى؟ پاي ئەوانە وەردەگرن و ئىتر لە
ھەمانكاتدا خۇيان دەبنە دادوەر، ھەم دژو پىچەوانە لە
ھەمانكاتدا، ئىتر لە كۆتايىدا دەلئىن: ھەموو خەلكانى
پارسىيەكە لەسەر ئەو كۆكن كە ئافرەت ھەر دەبئىت كار
بكات، ھەر دەبئىت لە مال بئتە دەرەو، فرەژنى ھەرەشە لە
خىزان دەكات، سەر ئەكئىشى بۇ پەرتەوازەيى و
دووبەرەكىي، مندالەكان باش پەرەردە نابن و ھەرەھا...
ئا ئەمانە پشنت ھەلئەكەن لە فەرمانى خوا (سبجانە
وتعالى)، ئەوانەي شەرعى خواو ئەوئى ناردوئەتئە خوار
لە كئىبەكەيدا، ئەوئش كە لەسەر زمانى پئىغەمبەرەركەي
پئىي پاكەياندوئىن لەسەر مەسەلەي ئافرەتان، ھەرەھا

ئەوھى كە ھەزارو چوار سەد سالە ئوممەتى ئىسلام
 ۋەرىگرتوۋەو لەسەرىيەتى، ھەموۋى دەكەن بە شتېكى
 بەتال و بېكەك و ئەيخەنە لاۋە، دىن بىروراي چەند
 كەسىكى ئەھلى ھەواۋ ئارەزوخواز زال دەكەن بەسەر
 حوكم و فەرمانى خواۋ پىغەمبەر (ﷺ)، ئەوانە وا دەزانن
 كە ئىمە ئوممەتېكى ون بوۋىن و نەشەرعمان ھەيەو نە
 كىتاب و نە سوننەت!.

خوای بالا دەست دەفەر موۋىت : (فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ
 حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ
 حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا) (النساء: ۶۵). واتە:
 "ۋانىە سوۋىند بە پەرۋەردگارى تۆ نابنە برۋادارى
 راستەقىنە تا تۆ نەكەنە ھەكەم لەو گىرفت و كىشانەى لە
 نىۋانىاندا روۋ ئەدا، ئىنجا لە دل و دەرونياندا نارازى
 بوون بەدى نەكرى لەو حوكمەى تۆ بۆت كىردوون و بەدل و
 دەروون بە چاكى تەسلىمى فەرمانى خوا بن". بە راستى
 ئەم ئايەتە ھەر سى پلەكانى ئايىنى لە خوگرتوۋە:
 فەرمانرەۋايى كىردن بۆ پىغەمبەرى خوا.. لە پلەى
 ئىسلامدا، دلتنەنگ نەبوون و پىناخوش نەبوون بەو
 فەرمانرەۋايىيە.. لە ئيماندا، خو بەدەستەۋەدانى رەھا.. لە
 پلەكانى ئىحساندا. دەبىت حالىمان بەو جوړە بىت كە

خوای متعال دهفهرموویت: (إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ ..) واته: بهراستی دینی پهسهندو وهرگیراو لهلای خوا تهنها ئیسلامه. هر دهبیټ ئههه پهیره وو پروگرامان بیټ له ژیانداو لهسهری بژین.

بهلام ئهگر ئایینمان و شهرهف و ژیانى کومه لایه تیمان خرایه ژیر ههوا و ناره زووه کانه وه، شوین رای فلان و قسه ی فیسار که وتین، نه وه له راستیدا شوینکه وتنی ههوا و ناره زوو نه بیټ هیچی دیکه نییه.. شوینکه وتنی ههوا و ناره زوی نه زان و بی زانسته کان.. شوینکه وتنی حوکم و فرمانی نه زانی و نه فامی: "وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ".

واته: ئافره تان له ماله کانتاندا بمیننه وه خو دهرمه خه ن وهك خوده رخستنی سه رده می نه فامی، نویره کانتان به چاکى بکه ن و زه کات بده ن و گوپرایه لی خواو پیغه مبه ره که ی بکه ن.

هرچییهك پیچه وانه بوو به فرمانی خوا، نه فامی و جاهیلییه ته، ههچ فرمانیک، یان ناره زویهك، یان ههچ پهیره وو پروگرامیک پیچه وانه و دژ بیټ به فرمانی خوا، نه فامی و جهاله ته، له بهر نه وه ئه مړو نه زانی و نه فامی له

رۆژھەلات و رۆژئاوا دا بلاو بۆتەو، چونکە لەسەر پەپرە و بەرنامەى خوا ھەنگاو نانین.

ئیمە چیمانە لە گەلانیك خاوەنى پەپرەوى خواى نین؟! چیمان داوہ لەگەلانیك تالیی بىردۆزەکانى دەستى مروقیان چەشتووہ و لە تارىكى و جەھالەتى دوور لەبەختەوہریدا نكوم بوون؟!، چیمان داوہ لەگەسانیک بىرو ھوشیان بۆتە شوینکەوتن و پاشکۆی رۆژئاوا و ھەمیشە بە چاویلکەى ئەوانە دەرواننە کیشەو مەسەلە ھەنوگەییەکانمان؟ ئیمە خاوەنى پەپام و پەپرەوى راست و دروستین، کە لە پەروردارمانەوہ بىزیادو کەم بۆمان ھاتووہ.

ئیمە سوپاسى خوا دەکەین کە کردوینى بانگخاوى ئەم ئاینە پىرۆزە، پىویستە حەق و راستییەکان بۆ کوران و کچان، ژنان و پیاوان، بۆ ھەموو کەس روون بکەینەوہ، بەرچا و رۆشنیان بکەین، ھەموو ھەلیک بقۆزینەوہ تاکو تەواوتى و جوانى و دانایى بەرنامەى خوا بۆ ئوممەتى موسلمانان روون بکەینەوہ.

نابى بواری بەدەین بەوانەى کە لەسەر حسابى داوین و کەرامەتى کچان و دایکانى موسلمانان بىردۆزەو بىرۆکەى نەزۆک و پىرگومان و بیکەلکى خویان بسەپینن

بەسەرماندا، كە دەرنەنجامە كەى تەنھا فاسىد بوون و
 كەندەل بوونى كۆمەلگايە و هيچى تر، لەناوچوون و
 دارووخانى خيژانە، پەرتەوازەيى و ليكترازانى ميللەتە،
 بلاو بوونەوہى فاحيشەكارى و زىنا و بەرەلایى و
 نەھامەتيە .

لەسەرمانە كە بە تەواوى ھەلسىن بە ئەركى
 بەرپرسىارىيە تيمان، بزائىن ئەر كە كانمان چىن، پاشان
 پالپشت بو ئەو ھەش دەست بەكەين بە بانگەوازو بە دانايى
 و قسەو ئامۆزگارىيى جوان و بەجى، ھىنانەوہى بەلگە
 لەسەريان، ئاشكر اكردىنى ھەق، دەستگىرۆيى كەسانى
 سەرليشىواو سەرگەردان بوو، كچ يان كور، پاشان بە
 گژداچوونەوہى خراپەكارى و فەساد ھەرچەندى لە توانادا
 بى، خو ئەگەر دژايەتى خراپەكارى و ھۆكارەكانى
 فەسادبوونمان نەكرد، ئەو بە لايەنى كەم با نەيانكرين و
 نەبىنە ھۆكارى پەرەپيدان و بلاو كەردنەوہيان، بانگەوازيان
 بو نەكەين، ئەمەش كەمترين ئەر كىكە لەسەر ئافرەت و
 لاوى موسولمان، ھەريەك لەوانەى بانگەشەى فەساد
 دەكەن و مەبەستيان بلاو كەردنەوہى بەرەللايىە لە
 كۆمەلگەدا لە فيلم و گوڤارو پوژنامەو كتيب و چىرۆك و
 ديوانى شيعر، پيوستە لە سەرەتاو دەست بەكەين بە

دابىران لىيان و نەيانكېرىن و نەبىنە ھۆكارى
بلاوبونەوھيان، پاشان زانست و زانىارى دروست فىر
بىن، پاشانىش ئەوانە بانگ بکەين کە کەوتونەتە تۆرى
ئەوانەوھو رېگەى ھىدايەت و شەرى ئىسلاميان بۇ پرون
بکەينەوھ. بەمشىۋەيە ھەنگاۋى کردەيى دەنىن بۇ
پاراستنى خۇمان و خىزانەکانمان و نەوھکانمان و
ئوممەتەكەشمان و لە داوو تۆرى پىلان و نەخشەى
رووخىنەرى ناحەزان دەيانپاريزين (ان شاء الله).

پوختەى ئەو سوودانەى لەم بابەتە وەر دەگیرین

۱- خاچپەرستەکان - لە ئەنجامى ئەو جەنگانەیان لەگەڵ موسلمانان و سەرکەوتنى موسلمانان بە سەریاندا - گەیشتوونەتە ئەو قەناعەتەى کە هۆى سەرکەوتنى موسلمانان پابەندبوونیان بە ئایینەکیانەو، زالبوون بەسەریاندا و لەناوبردنیان تەنها بەو دەبیست کە دووربخزینەو لە ئایینەکیان.

۲- میژووی نووی موسلمانان لە بانگەوازەکەى شیخ موحەممەدى کورى عەبدولوهابەو دەست پیدەکات (پەحمەتى خوای لەسەر بى)، نەك وهك پوژئاوا خوازەکان دەلین و دەهۆلى بو دەکوتن کە گوايه لە هەلمەتى ناپلیون بو سەر میسرەو دەستى پیکردووه.

۳- خاچپەرستەکان بە تەواوى جەختیان لەسەر خراپبوون و فەسادکردنى ئافرهتى موسلمان لە میسرەدا کردبووه، چونکە پیگەى سەرۆکایەتى جیهانى ئیسلامی بوو لە رووی هزرو روشنییرییهو، جا ئەگەر توانییان میسرە فاسید بکەن و تیکیبەدن ئیتر لەویوه بو سەرجهم ولاتانى دیکەش ئەتوانن پەل بهاویژن.

۴- زۆریک لە بیرمەندان لەسەر ئەو کۆکن چوونە دەرەوى ئافرهت لە مال و، وازهینانى لەوہى کە خوا بوى

رەخساندوۋە، لەوانەيە كە دەيىتە ھۆى تياچوون و
دارمانى ژيارەكان و پووكانەوھو قېبوونى نەتەوھكان.

۵. قسەكردن لە نەخشەو پيالانى دوژمنان و ئەو پيالان و
فرت و فيلانەى بەردەوام بۆ ئوممەتى ئىسلامى دەنيىتەوھ،
نابىيت سەرقال و بيئاگامان بكن بەوھى كە باوھپمان
پيىھتى لە كۆمەكى و سەرکەوتنى خوا بۆ ئەو ئوممەتە.

Fukuyama, Francis. The Great (۱)
Disruption: human nature and the
reconstruction of social order, The Free
Press, New York, 1999. of social order
the.

لە نووسىكى د. جعفر شىخ ئيدريس كە لەسەر
كتىبەكەى فوكوياما (ليكترازانى گەورە)
نووسيوھتى.. Free press, New York, 1999.